

Magyar Péter sikerének titka: populizmus?!

Orbán Viktor és Magyar Péter politikai
stílusának és normaszegéseinek
összehasonlítása a 2024-es választási kampány
alatt

Jelige: TPA717

Dolgozat lezárásának dátuma: 2025.01.06.

Tartalom

1	BEVEZETÉS	1
1.1	A KUTATÁS BEMUTATÁSA	1
1.2	KUTATÁS MÓDSZERTANA	2
2	MI IS AZ A POPULIZMUS?	4
2.1	POPULIZMUS A POLITIKÁBAN	4
2.2	A POPULIZMUS ELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSEI	5
2.3	AZ ELEMZÉS ELMÉLETI ALAPJAI	9
3	A KÉT VEZETŐ POLITIKAI STÍLUSA	11
3.1	ORBÁN NÉPE	12
3.2	MAGYAR NÉPE	13
3.3	ORBÁN ÉS MAGYAR NÉPÉNEK ÖSSZEHAONLÍTÁSA	14
3.4	ORBÁN MINT A NÉP VÉDELMEZŐJE	15
3.5	MAGYAR MINT A NÉP REMÉNYE	17
3.6	ORBÁN ÉS MAGYAR SZEREPÉNEK ÖSSZEHAONLÍTÁSA	20
3.7	POLITIKAI SZEREPLŐK	20
3.7.1	ORBÁN ELLENSÉG(KÉP)EI	20
3.7.2	MAGYAR ELLENSÉG(KÉP)EI	22
3.7.3	ORBÁN ÉS MAGYAR ELLENSÉKGÉPZÉSÉNEK ÖSSZEHAONLÍTÁSA	24
3.7.4	ORBÁN ÉS MAGYAR SZEREPE A MÁSIK ELBESZÉLÉSÉBEN	24
3.7.5	ORBÁN POLITIKUS ÁBRÁZOLÁSA	25
3.7.6	MAGYAR POLITIKUS ÁBRÁZOLÁSA	26
3.7.7	A KÉT VEZETŐ FELFOGÁSÁNAK ÖSSZEHAONLÍTÁSA	27
3.8	MEGKONSTRUÁLT POLITIKAI KONTEXTUS	27
3.8.1	ORBÁN POLITIKAI KÖRNYEZET ÁBRÁZOLÁSA	27
3.8.2	MAGYAR POLITIKAI KÖRNYEZET ÁBRÁZOLÁSA	28
3.8.3	ORBÁN ÉS MAGYAR POLITIKAI KÖRNYEZETÉNEK ÖSSZEHAONLÍTÁSA	29
3.8.4	ORBÁN ÉS MAGYAR POLITIKAKÉPE	30
3.8.5	ORBÁN IDEÁLIS DEMOKRÁCIÁJA	30
3.8.6	MAGYAR IDEÁLIS DEMOKRÁCIÁJA	31
3.8.7	MAGYAR ÉS ORBÁN DEMOKRÁCIAIDEÁLJÁNAK ÖSSZEHAONLÍTÁSA	31
4	NORMASZEGÉSEK	33
4.1	INTERAKCIÓS NORMASZEGÉS	33
4.2	RETORIKAI NORMASZEGÉS	34
4.3	POLITIKA SZÍNPADI NORMÁINAK MEGSZEGÉSE	35
4.4	ORBÁN ÉS MAGYAR NORMASZEGÉSÉNEK ÖSSZEHAONLÍTÁSA	37

5	A KÉT VEZETŐ REAKCIÓJA A VÁLASZTÁS EREDMÉNYÉRE	39
6	KONKLÚZIÓ.....	40
7	IRODALOMJEGYZÉK.....	43
8	FELHASZNÁLT BESZÉDEK	45
8.1	ORBÁN VIKTOR MEGSZÓLALÁSAI.....	45
8.2	MAGYAR PÉTER MEGSZÓLALÁSAI	47

1 BEVEZETÉS

1.1 A KUTATÁS BEMUTATÁSA

A kutatásom témája a kormánypárt(ok) magyar politika fölötti uralmát felborító aktor, Magyar Péter politikai sikerének megmagyarázása. Hosszú évek óta megingathatatlanak tűnik az egész magyar politikai rendszert uraló Nemzeti Együttműködés Rendszere (NER); azonban Magyar színre lépése a magyar politikát sokkal kiszámíthatatlanabbá tette. A Fidesz több évtizedes domináns szerepét (Csizmadia et al. 2021: 28) fokozatosan veszíti el a Tisza párthoz képest, ami a választások utáni időszakban már közel azonos támogatottsággal rendelkezik, mint a kormánypárt, ezzel változtatva a predomináns pártrendszert (Tábori 2018: 52–54 idézi: Csizmadia et al. 2021: 21) kvázi kétpárti rendszerré. Ráadásul Magyar a választási kampány során elkezdte aláásni Orbán politikai napirendek fölötti uralmát (Körösenyi et al. 2020: 82–83), és átvette a kezdeményezést a napirendek alakításában is. Jelen tanulmány azonban elsősorban a politikai vezetőkre összpontosít, „mivel ők legeggyértelműbben a populizmus mint önálló politikai stílus központi szereplői és »megtestesítői«” (Moffitt, 2016 idézi: Moffitt, 2020: 46).

A téma relevanciáját még az is megerősíti, hogy Magyar Péter megjelenése nemcsak hazánkban, hanem világszerte nagy érdeklődés övezte, mivel senki sem gondolta, hogy ebben a rendszerben van lehetőség ekkora megújulásra. Tehát összességében a kutatásom arra a kérdésre keresi a választ, miképp sikerült Magyarnek megingatnia a kormány domináns helyzetét egy teljesen új politikai entitásként?

Azonban ahhoz, hogy erre a kérdésre válaszolhassunk, először is szemügyre kell vennünk a jelenséget körülvevő struktúrát. Ámbár az egész magyar politikai rendszert formáló és irányító Orbán Viktor (Körösenyi et al. 2020) politikáján keresztül is megismerhetők az általa létrehozott politikai struktúra jellegzetességei. Ennélfogva elsősorban Orbán politikáján lesz a hangsúly, azon belül is az általa használt populizmuson, ugyanis a magyar politikát elemző tudósok között konszenzus van abban, hogy Orbán politikájának egyik legfontosabb elemévé vált a populizmus (Mudde, 2016; Körösenyi et al. 2020; Csizmadia et al. 2021; Metz 2024). Így tehát a magyar politika megértéséhez szükség van a populizmus jelenségének részletesebb megismerésére is.

A populizmus vizsgálata azonban nem csak a jelen téma szempontjából fontos, hiszen világszerte a politikai mindennapok szerves részévé vált, ráadásul világszerte nagyot erősödtek a populisták vezetői és pártjaik az utóbbi években (lásd: Trump újabb győzelme, EP-választások). A populizmus egy nagyon szerteágazó és komplex jelenség, emiatt a dolgozat

elméleti részében részletesebben bemutatom a populizmus jellemzőit és különböző értelmezéseit. Erre a mélyrehatóbb vizsgálatra azért is van szükség, hogy kiderüljön, melyik megközelítés lenne a legideálisabb a jelenlegi magyar politikai felállás okainak vizsgálatához.

1.2 KUTATÁS MÓDSZERTANA

Orbán és Magyar politikájának vizsgálatához a legcélszerűbb, ha a beszédek összehasonlítása mentén próbálunk választ kapni, mivel Magyar számára felszólalásai voltak a legfajszínűsabb politikacsínálása szempontjából. Ráadásul ezzel egyszerűbben és hatékonyabban lehet a két vezető politikáját összehasonlítani, ugyanis felszólalásaik nem függenek semmilyen külső szemponttól. Így hasznosabb olyan populista megközelítés(ek)e)t használni, melyek a politikusok diskurzusával foglalkoznak. Ezáltal a legracionálisabb a kutatást diszkurzív-performatív módszertan populista meghatározása(i) mentén megvalósítani. Jelen dolgozatomban Schoor (2017) és Aiolfi (2022) elméleti keretét szeretném a gyakorlatba is átvinni a magyar politika jelenlegi két meghatározóbb politikusának diskurzusain keresztül.

Dolgozatom első tézise Dunleavy (2010) azon tételéből indul ki, ami szerint az ellenzék viselkedését kell először megvizsgálni ilyen esetekben. Szerinte az ellenzéknek három lehetősége van reagálni egy domináns párttal szemben: teljesen vagy részben átveszi a domináns párt politikáját vagy teljesen ellentmond annak. Úgy véli a leghatékonyabb stratégia ilyenkor, ha az adott szereplő a domináns párttal teljesen szemben áll. Ámde én úgy vélem, Magyar sikerét azzal érte el, hogy részben lemásolta Orbán politikáját a 2024-es választási kampány alatt. Ennek alátámasztásához pedig meg kell vizsgálnom a két vezető politikai stílusát, ami valójában értelmezhető „a politikacsínálás módjának” is (Knight 1998, 234 idézi: Moffitt, 2016: 37). Tehát górcső alá kell venni, miképp is rezonál Orbán politikai stílusához Magyaré, mik a retorikai hasonlóságaik és különbségeik.

A két vezető politikai stílusát Schoor-féle (2017) keret segítségével fogom meghatározni. Hozzá hasonlóan én is háromféle politikai stílust különböztetek meg jelen dolgozatomban: a populistát, a pluralistát és az elitistát. Csakhogy ahhoz, hogy meg lehessen határozni a politikusok stílusát, szükséges olyan politikai narratívát meghatározó fogalmak használata, amelyeket mindhárom stílus eltérően konstruál meg. Ezek pedig a nép, a vezető saját szerepe, az ellenségképek, a politikusok, a saját üzeneteik kontextusa, a politika menete és az ideális demokrácia működése.

Dolgozatom második tézise szerint Magyar politikájának jellemzőjévé vált a populizmus ugyanúgy mint Orbán esetében, tehát őt is populistának tekintem. A tézisem bebizonyításához meg kell vizsgálni a két vezető beszédeit, melyekben meg kell találni a

populizmus legspecifikusabb jellemzőjét. Erre azért van szükség, mivel a politikusok politikai stílusai általában heterogének (Schoor, 2017), tehát nem csupán a populizmus alkotja, hiszen több populista stílusjegy is nem kizárólag a populistákra jellemző (pl.: elitellenesség). Emiatt nem lehet mindent kizárólag megállapítani bizonyos esetekben (kétféle stílusjegy közel azonos mértékben található meg a politikus felszólalásaiban), hogy az adott politikus populista-e. Azonban attól, hogy más stílust is felhasznál a politikus nem zárható ki, hogy populista lenne, hiszen a populistákra az jellemző, hogy többféle helyről vesznek át politikájuk számára releváns dolgokat (Casullo, 2020: 80). Ezek alapján pedig Aiolfi által (2022) megalkotott populizmus megközelítést lenne a legcélszerűbb használni, ami normaszegésként tekint a fogalomra. Ez a megközelítés emellett értelmezhető még a „rossz modor” egy kiterjesztett, semlegesebb változataként is, ami nem feltétlenül alantas stílusú (Aiolfi, 2022). A normaszegés a populizmus legsajátosabb jellemzője, ebből kifolyólag pedig, ha egy politikus megszólalásaink állandó elemévé válik, akkor megállapítható az adott politikusról, hogy populista.

Jelen tanulmányomban empirikusan, kvalitatív diskurzuselemző módszertant használva a két politikai vezető megszólalásain keresztül vizsgálom meg politikai stílusukat és normaszegéseiket. A két vezető beszédét egy adott időintervallumon belül fogom vizsgálni. A beszédek intervalluma 2024.02.10 (Magyar Péter ügyet kirobbantó első poszt) és 2024.06.10. (a két vezető reakciója a választások eredményére) között datálható, mivel ez öleli fel a választási kampány időszakát, melyből kinőtt Magyar Péter politikai karaktere is. A megszólalások elősorban interjú vagy önálló beszéd formátumúak lesznek. A felszólalásokat úgy választottam ki, hogy azok minél nagyobb részét lefedjék a megadott időbeli intervallumnak, valamint az interjúkat pedig úgy, hogy minél több különböző médium által készített interjú kerüljön bele. Előbbi miatt Magyar Péter esetében a megszólalások részét képezik a politikai karrierjét elindító néhány Facebook-poszt is, mert a korai szakaszokban csak ritkán hívták el interjút adni. Ezzel szemben Orbán esetében nem lett volna releváns a Facebook-posztjait vizsgálni, mivel „Orbán Viktor kommunikációja a Facebookon jelentős részben vizuális, a verbális üzenetek ritkán hosszabbak néhány szónál” (Farkas & Bene 2022: 83). Miközben Magyar korai posztjai releváns képet adtak korai politikai világképéről, stratégiájáról és céljairól, így felhasználhatóak ehhez a dolgozathoz.

A kielemezésre váró felszólalásokból kimaradtak a két politikus országjárásai, mivel ezek leginkább az adott régiós ügyekkel foglalkoznak, valamint már elhangzott sablonszövegeket mondanak el. Ezenkívül a külföldi sajtónak szánt interjúk és nemzetközi eseményeken elmondott beszédek sem relevánsak a dolgozat szempontjából, mert ezek nem a magyar szavazók számára készültek elsősorban, hanem külföldi politikai szereplőknek.

2 MI IS AZ A POPULIZMUS?

2.1 POPULIZMUS A POLITIKÁBAN

Napjaink politikájának egyik legfontosabb és egyben legmegfoghatatlanabb fogalma lett a populizmus, amelyet a politikatudomány tudós elitjei is teljesen megosztanak. A fogalom rengeteg megközelítéssel és értelmezéssel rendelkezik, ami még inkább megnehezíti a populizmus jelenség okainak és hatásainak felismerését. Napjainkban szinte nincs is olyan ország, melynek politikáját bizonyos szinten ne befolyásolná ez a jelenség, főképp hazánkét, ahol már teljes mértékben meghatározza a politika működését. Ezt mi sem bizonyítaná jobban, mint hogy a kortárs populizmusról szóló tanulmányok többet foglalkoznak hazánkkal mint azt politikai súlyából adódna (Webber, 2023; Farkas & Bene 2022; Mudde, 2016; Mudde & Kaltwasser, 2018).

A populizmus már nem csupán a politológusok figyelmét kelti fel, hanem a közgazdászok, jogászok és szociológusok figyelmét is. Lassanként ezek a tudományágak fontos szakágává válhatnak a populizmusnak mint például a büntető populizmus, az unortodox gazdaságpolitika vagy a szavazók populizmusra való fogékonyságának a vizsgálata. A jelenség tehát már nem kizárólag a politika színterén rendelkezik erős befolyással, ebből kifolyólag már más tudományág tudósainak is foglalkoznia kell ezzel a jelenséggel. Ez is bizonyítja Laclau (2019) korábbi megállapítását, aki szerint „a populizmus mindenütt jelen van, vagyis hogy a társadalmi-gazdasági struktúra eltérő pontjain bukkanhat fel” (Laclau, 2019: 64).

A populizmus megértése azért is vált fontossá manapság, mert általa jobban megismerhetjük a liberális demokráciák hiányosságait. Webber (2023) szerint a populizmus tartalmi megismerése segíthet feljavítani a demokráciát, mivel a „populizmusról szóló viták egyben a demokráciáról szóló viták is” (Webber, 2023: 853). Vagyis szerinte a populista retorika tényleges kritikai értékkel rendelkezik a liberális demokráciával szemben, aminek a megértésével ki lehet küszöbölni a liberális demokrácia hibáit, mivelhogy az sem egy tökéletes rendszer. Sokan a populizmust normatív szempontból vizsgálják mint egy jelenséget, ami veszélyezteti a demokráciát és a jogállamot. Az előzetes elítélés megnehezíti, hogy megértsük a populizmust, ráadásul ezzel csak megerősíthetjük a populista vezető követőiben az ellenérzést a rendszer ellen, így a szavazótábor lassanként egyre inkább elfogadja, ha radikálisabb eszközökhöz nyúl a vezető, melyek veszélyeztethetik a liberális demokráciák alapelveit (Webber, 2023: 855).

A populizmusnak egységes definíciót adni szinte lehetetlen, mivel az nézőpont kérdése, és kevés olyan jellemzője van, amiben konszenzus lenne a populizmust kutatók körében.

Azonban ezzel megpróbálkozott Pappas „demokratikus illiberalizmus” (Pappas, 2014 idézi: Moffitt, 2020: 81) definíciójával. Többféle megközelítése létezik a populizmusnak a politikatudományon belül is, amelyek más-más értelmezést adnak a fogalom meghatározásához egymástól elkülönülve, de mégis egymással valamilyen szinten összekötve. A különböző módszerek populista értelmezéseinek egységesítése a minimalista módszertan alapján történhet meg, ami szerint „a cél nem az, hogy minden lehetséges jellemzőt megragadjunk, amelyet egy populista szereplő mutathat, hanem az, hogy megragadjuk azokat, amelyek mindig jelen vannak, és amelyek segíthetnek a jelenséget minden lehetséges kontextusban meghatározni” (Katsambekis, 2022: 6). „A populizmus három fő jellemzője a következő: a „néphez” való fordulás az „elittel” szemben; a „rossz modor”; és a válság, összeomlás vagy fenyegetés (Moffitt, 2016: 35). Ezek állandó jellemzői a populizmusnak, és szinte az összes megközelítés alapvető eleme. Így megkapunk egyfajta belső magot, ami az összes populizmus meghatározásában közös, és a világ összes populista politikusát összeköti.

2.2 A POPULIZMUS ELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSEI

Napjainkban a populizmusnak három fő megközelítése létezik: a stratégiai, az eszmei és a diszkurzív-performatív. Ez a tanulmány az utóbbi megközelítés két értelmezésével fog foglalkozni elsősorban, de a mainstreamnek számító eszmei megközelítést is érintőlegesen bemutatom, ahol leginkább hiányosságain lesz a legfőbb hangsúly a diszkurzív-performatív megközelítéssel szemben. Míg a következőkben röviden a stratégiai megközelítést is bemutatom, hogy érthető legyen, miért is teljesen irreleváns ez a dolgozat szempontjából.

A stratégiai megközelítés szerint a populizmus nem egy eszme vagy egyfajta politikai stílus és technika, hanem „a politikai gyakorlat egy módja” (Jansen 2011: 75 idézi: Moffitt, 2020: 27). Vagyis ez egy stratégia, mellyel a politikai vezető megpróbálja megszerezni, majd fenntartani hatalmát. Itt egyáltalán nem foglalkoznak azzal, mit mond vagy miben hisz a vezető, sőt a politikai vezetőn kívül senkire sem koncentrálnak – tehát a népet és az adott politikai rendszert is teljesen figyelmen kívül hagyják – csak azon van a hangsúly, „hogyan törekszenek a hatalomra és hogyan tartják azt fenn” (Weyland, 2017: 50 idézi: Moffitt, 2020: 27-28).

A stratégiai szemlélet legfőbb kritikája, hogy területileg korlátolt – főleg Dél-Amerikára szorítkozik -, mivel úgy véli, a populizmus csupán a kezdetleges- vagy az alulintézményesített demokráciákban lehetséges. Ezenkívül a vezető léte túl bő, nem csupán a politikusokra korlátozódik a stratégiai megközelítésben (Moffitt, 2020 27-31). Ezek alapján kijelenthető, hogy a jelen kutatás esetében ez a megközelítés nem megfelelő. Merthogy a magyar politikai rendszer még 2010-ben sem számított alulintézményesítettnek, ezenfelül a dolgozatomban

fontos szerepe van a magyar politikai struktúrának és a népnek is, így nem csak a vezetőknek. Ráadásul a populista diskurzus elsősorban a népnek szól, melyen keresztül olyan üzeneteket ad át a vezető, melyekkel végső soron legitimálni tudja politikai cselekedeteit, még azokat is, amik ellentmondanak a liberális demokrácia elveinek.

Manapság az eszmei megközelítés vált fősodratú értelmezésévé a populizmust kutatók körében, mely meghatározásnak van a legszéleskörűbb irodalma. Mudde (2019) a populizmust olyan ideológiaként definiálja, amely szerint „a társadalom végső soron két homogén és antagonisztikus csoportra, „a tiszta népre” és a „korrupt elitre” oszlik, és azt állítja, hogy a politikának a nép „volonté générale” -jét (általános akaratát) kell kifejeznie.” (Mudde, 2019: 9-10). Az eszmei szemlélet bonyolultsága abban rejlik, hogy többféle populizmus értelmezés is létezik azon belül. Lehet diskurzus (de Vreese et al 2018), keret (Aslanidis, 2016), moralizáló elképzelés (Müller, 2018), stílus (Moffitt, 2016), politikai logika (Ostiguy, 2017), sőt vékonyközpontú ideológia is (Mudde, & Rovira Kaltwasser, 2018). Bár e fogalmak mindegyikének megvannak a maga sajátosságai, a köztük lévő különbségek kisebbek, és sok kutatási kérdés szempontjából lényegtelenek (Mudde, & Rovira Kaltwasser, 2018: 1669). Jelen tanulmányban csak a két legnépszerűbb megközelítést fogom érintőlegesen bemutatni, melyek diskurzusnak és vékonyközpontú ideológiának tekintik a populizmust.

A diszkurzív értelmezés „a populizmust egy közös, minimális magra redukálja, politikai diskurzusnak tekintve, amely a megerősített »nép akarata« és az összeesküvő elit közötti kozmikus harcot feltételezi. A populizmus ebben az eszmei értelemben a diszkurzív keretek egy nagyobb tipológiájának részeként létezik, beleértve a pluralizmust és az elitizmust” (Hawkins & Rovira Kaltwasser, 2017: 514). Míg a vékonyközpontú ideológiai értelmezés szerint „a populizmus egy vékonyközpontú ideológia, amely szükségszerűen »teljes« vagy »vastag« ideológiákhoz kötődik, számos lehetséges kombinációt vagy »altípust« generálva” (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2020: 7 idézi: Katsambekis, 2022: 7).

Hawkins és Rovira Kaltwasser (2017) e két megközelítés közötti különbséget jelentéktelennek ítélik, ebből kifolyólag pedig de Vreese és munkatársai ötvözve e két értelmezést létrehoztak egy napjainkban sokkal relevánsabb megközelítést, ami szerint „a populizmus egy olyan gondolatközpontú ideológia diszkurzív megnyilvánulásaként értelmezhető, amely nemcsak a mögöttes »a világról szóló alapfeltevések halmazára«, hanem különösen »az ezeket akaratlanul kifejező nyelvre« összpontosít” (Hawkins et al. 2012: 3 idézi: de Vreese et al. 2018: 425). Ez az újabb értelmezés felismeri, hogy a 21. században felértékelődött a média szerepe a politikában, így fontosabbá vált a politikusok üzenete, amelyeket egyszerűbben és széleskörűbben tudnak megosztani a választópolgárok számára (de

Vreese et al. 2018). Ezentúl még elvetik a normatív ítélezést is, mivel úgy gondolják, hogy „maga a populizmus önmagában nem rossz vagy jó; ha a populizmus lényegében egy kommunikációs jelenség, akkor kontinuumként kell kezelnünk, és elemeznünk és értékelnünk kell, hogy milyen mértékben és milyen feltételek mellett használják a populista kommunikáció elemeit” (de Vreese et al. 2018: 432). Ez a szemlélet már sokkal relevánsabb lenne, mint a többi, az eszmei populizmus értelmezései közül, mivel több gyengepontot is ki tudott küszöbölni, de még így is túl nagy szerepe van az eszméknek benne, amelyek nem minden esetben szükségesek a populizmus használatához.

E megközelítés a populizmust kétfelé osztja: jobboldalira és baloldalira. A populizmust befogadó és kirekesztő jelenséggént való felosztását Ostiguy és Casullo (2017) elméletileg hibásnak tekintik, helyette úgy gondolják, hogy a jobboldal lefelé (általuk alacsonyabbnak tekintett társadalmi csoport, kívülálló), míg a baloldal felfelé (elit-gazdag fehér férfiak) „üt” (Ostiguy & Casullo, 2017: 7-10), tehát a jobboldal a kisebbségeket és bevándorlókat, míg a baloldal a globalista eliteket démonizálja. Ezt a dichotómiát szintén hibásnak tartom, merthogy Orbánt jobboldali populistának tekinti, miközben ő a baloldali populizmushoz hasonlóan a globális elit ellen lép fel. Bár ő is támadja a bevándorlókat mint a jobboldali populisták, de ő többször összeköti őket a globális elittel, akik Európába hozzák őket, és arra akarják kényszeríteni az országot, hogy fogadják be őket a nép akaratával szembe. Úgyhogy ez az elválasztás helytelen, merthogy Orbán politikájába a két ellentétes oldal jellemzőit ötvözi, így ebből a példából adódóan teljesen nem választható el a két oldal egymástól.

Az eszmei populizmus egyik gyenge pontja: a célkitűzése, mely alapján „fel kell kutatni azt a végső állást, ami mögött megtalálhatjuk a „tisztá” populizmust, amely nem bontható további alternatív jellemzőkre” (Laclau, 2019: 54). Vagyis meg kell találni egy univerzális populizmust. Ehhez a célhoz eddig Aiolfi (2022) „normaszegés” fogalma áll legközelebb, ami leírja csak a populistákra jellemző előadásmódot. Azonban általánosságban a populizmusok különbözők, mivel függ a hallgatótól (a nép), az előadótól (populista vezető), a politikai struktúrától is, valamint a nemzeti sajátosságoktól. Habár minden populizmusnak van egy közös magja – amiről már korábban szó volt - mégis végeredményben mást-mást kapunk.

A populizmus ideológiaként való ábrázolása általában felduzzasztja a jelenség hatókörét és állítólagos hatását, és arra kényszeríti az elemzőket, hogy állást foglaljanak mellette vagy ellene; emiatt pedig úgy tesznek mintha egy politikai ügy hűséges ellenfelei vagy támogatói lennének, nem pedig objektív megfigyelők (Aslanidis, 2016: 94). Így létrehozva egy előzetes ítéletet a populizmussal szemben, ami torzíthatja a fogalom körüli tudományos vitákat és tanulmányokat, ezzel gátolva a jelenség mélyebb megértését. A normatív előítéletek

megakadályozhatják, hogy a liberális demokrácia hívei tanulhassanak a populizmusból, mivel a populisták többször valós problémákat fogalmaznak meg a liberális demokráciával szemben (Webber, 2023). Ezek figyelmen kívül hagyásával fokozatosan nőni fog a populista vezetők népszerűsége a nyugati demokráciákban, mivel egyre többen látják a populizmusban a radikális demokratikus alternatívát a megfeneklett, depolitizált liberális demokráciával szemben (Mudde, & Rovira Kaltwasser, 2018: 1682).

A tanulmányom számára a legfontosabb érv az eszmei megközelítés ellen, hogy a politikusok meghatározása Sartori (1970, 1976) vagy-vagy koncepciójából eredeztethető; mely elképzelés erősen dichotóm, amiben vannak a populisták és a nem populisták, és közöttük nincs semmiféle átmenet (Moffitt, 2020: 26). A dolgozatomnak pedig pont az a legfőbb mondanivalója, hogy nem létezik tisztán populista és tisztán nem populista politikus. Laclau (2019) egyik klasszikusként számontartott tanulmányában is amellett érvelt, miszerint a dichotóm módszer helyett inkább azt érdekesebb kutatni, hogy a politikus milyen mértékben populista és milyen mértékben uralja diskurzusát a populista jellemzők (Laclau, 2019: 64).

Míg a stratégiai megközelítés a populizmust a hatalom megszerzéséhez/megtartásához szükséges politikai cselekvésként, az eszmei megközelítés valamiféle ideológiaszerű eszmei tulajdonsággal bíró eszközként, addig a diszkurzív-performatív megközelítés egyfajta előadásmódként mutatja be. A diszkurzív-performatív megközelítés szerint a populizmus „egy sajátos nyelvtípus, amely jelentős hatással van a politika (és a politikai identitás) szerkezetére és működésére” (Moffitt, 2020: 31). Ahogy az eszmei megközelítésnél, itt is többféle értelmezése létezik a populizmusnak. Lehet politikai stílus (Schoor, 2017), azon belül normaszegés (Aiolfi, 2022) vagy csupán diskurzus (Laclau 2019). Előbbi két értelmezés lesz szakdolgozatom empirikus részének alapja, így őket részletesebben is be fogom mutatni.

A diszkurzív megközelítésnek a másik kettő megközelítéstől eltérően egyáltalán nincsenek regionális- és normatív megkötései, tehát sokkal szabadabb, és nem ruházzák fel mögöttes tartalommal sem. Ezentúl a politikusok osztályozása itt nem dichotóm módon történik, hanem fokozatosan (Aslanidis, 2016: 95). Egyszóval itt nem azon van a hangsúly, hogy az adott politikai aktor populista vagy nem, hanem hogy mennyire jellemző rá a populista eszköztár használata. A megközelítés elképzelése szerint a politikai identitás nem előre adott, hanem a politikai szereplőknek kell fáradtságos munkával megkonstruálniuk (Moffitt, 2020: 33). Ebből adódóan a populizmusnak nincs szüksége egy adott ideológiához, amelyhez hozzáilleszkedhet. Itt nem az eszméken, hanem a politikacsínáláson van a hangsúly (Aiolfi, 2022: 2), vagyis a politikus kapcsolattartásán a néppel. Ez vált a populizmus kutatás középpontjává, hogy kiderítse a kapcsolatot a vezető és népe között (Metz 2021: 100). Ezáltal

kaphatunk választ arra, miért is ilyen népszerű napjainkban a populizmus. A politikus a néptől és a politikai kontextustól függően változhat a különböző eszmék közepette, hogy így létrehozzon követői számára egy sajátos politikai valóságot, ami számára a legkedvezőbb.

Ez a megközelítés egyaránt vizsgálja a politikusok megjelenését és beszédmódját. Azonban jelen dolgozatom csupán a vezetők beszédeire fog koncentrálni a dolgozat korlátozott terjedelme miatt. Azonban a kutatás szempontjából ez is elegendő. A diskurzus a vezetőknek az emberekkel való kapcsolattartás legközvetlenebb és leghatékonyabb formája, amellyel átadhatják politikai üzeneteiket és vízióikat követőiknek. Azaz a beszédek vizsgálatával lehet a legtöbbet megtudni a két vezető politikájának sajátosságairól. Ezenfelül a jelen eset szempontjából célszerűbb diskurzuselemző módszertant használni, hiszen Magyar esetében leginkább csak felszólalásait lehet vizsgálni ebből az időszakból. Tehát logikusabb ezzel az eljárással megkeresni Orbán és Magyar politikájának retorikai különbségeit és hasonlóságait, ráadásul politikai előadásaik mentén két egyenlő szereplőként tudunk tekinteni rájuk.

2.3 AZ ELEMZÉS ELMÉLETI ALAPJAI

A mostani dolgozatom egyik részében Schoor (2017) munkáját alapul véve fogom meghatározni Orbán és Magyar politikai stílusát. Ezek után a második részben a populista eszközök használatának pontos módját vizsgálom meg a vezetőknel, hogy így megtalálhassuk a populizmusok közös és különböző pontjait Aiolfi (2022) alapján, aki a populizmust normaszegésnek tekinti. A különböző politikai megközelítések összegyűrésével sokkal tisztább képet kaphatunk a vizsgált politikusok populizmushoz és egymáshoz való viszonyáról. Nemcsak megkapjuk a két vezető politikai stílusát az empirikus elemzésünkből, hanem még részletesebb eredményeket kaphatunk a két vezető populista sajátosságairól.

„A politikai stílus olyan stilizált politikai előadás, amelynek célja, hogy az »esztétikai referenciális ürt« politikai identitással töltsse ki” (Schoor, 2017: 660). Vagyis az ideológiailag kötött értékeket a maga által konstruált, identitásképző politikaképével helyettesíti, amely azonban tartalmazhat számára kedvező különböző ideológiákból vett értékeket. Moffitt (2016) szerint a stílus kevésbé magasztos, így pedig a tömegek számára is jobban érthetővé válik. Így a polgárok könnyebb eléréséhez nélkülözhetetlenné vált ez. A populizmus üzenetei felszínesnek tűnhetnek, mivel a lényege abban rejlik, hogy minél szélesebb tömegre hatást gyakoroljon, de ettől függetlenül még egyáltalán nem üres. A populista konstrukció által alkotott világkép adja meg a legitimitációt a vezető megkérdőjelezhető döntéseinek, amit egyszerűsége miatt sokan magukévá tudnak tenni. Továbbá az elnyomás és a harc megjelenítéséből fakadóan a követők

megengedőbbekké válnak a vezető antidemokratikus cselekvéseivel szemben, mivel csak így tudja megvédeni a népét a hatalmasoktól (elitektől).

Míg az ellenségképzés és az elitellenesség nem csupán a populisták eszköztárában található meg, addig a „rossz modor” és a normaszegés a populizmus legfőbb sajátossága, így ez a cselekvés, amivel leginkább megfoghatók a populista szereplők. A vezető politikusok a „józan észre” vagy a „csendes többségre” hivatkozva tabukat döntenek le (Metz 2021:92), melyekkel közelebb tudnak kerülni a követőikhez. A „rossz modor” elemeit használó politikusokkal sokkal inkább azonosulni tud a szavazóbázis, mivel ezek az „üzenetváltások” magánbeszélgetéseknek tűnhetnek. Úgy látszik mintha a politikai szereplő barátjaként lenne ott a színtéren. Egy olyan vezető, aki paradox módon egy közülük, de mégis külön, kiválóbb náluk (Metz, 2020: 212).

Azonban Aiolfi (2022) kutatása alapján a „rossz modornak” nem kell feltétlenül vulgárisnak és modortalannak lennie. Aiolfi (2022) transzgressziós értelmezése sokkal hasznosabb és naprakészebb a „rossz modornál”, mivel nincs lekorlátozva a modortalan beszédstílusra, hiszen a modortalanságot egy politikai relevanciájú norma megsértéseként értelmezi (Aiolfi, 2022), ami egy tágabb értelmezési keretet nyújt mint a „rossz modor” fogalma. Meghatározásában „a kívülállók eszközeként leírt transzgressziók abból állnak, hogy a normaszegés stigmáját pozitív jelentéssel ruházzák fel, »a büszkeség emblémájává, a megbélyegzettek csoportjával való azonosulás jelképévé«” (Adler-Nissen, 2014: 153 idézi: Aiolfi, 2022: 9). Ezek a normaszegések tehetik sokkal közvetlenebbé a kapcsolatot a vezető és követői között, amely megkönnyítheti a politikus karizmával való felruházását.

A transzgresszív értelmezés három fő részből áll, melyek bemutatják, milyen módokon képes egy populista politikus felborítani a politika íratlan szabályait. Ezek lehetnek (1) az interakciós normákat megbontó performanszok, (2) a retorikai normákat megbontó performanszok és (3) a színházi normákat megbontó performanszok. Az interakciós normák a színész másokkal való kapcsolatáról, a retorikai normák a színészek önkifejezési módjáról, míg a színházi normák a politikai játék szabályairól szólnak (Aiolfi, 2022: 2). „A transzgresszió mindhárom kategóriája nem egymással versengő, hanem inkább egymást kiegészítő funkciót tölt be, és a transzgresszió ugyanazon gyakorlatának különböző aspektusait mutatja be, hogy kiemelje a transzgresszió mint fogalom sokoldalúságát” (Aiolfi, 2022: 10). Ezek együttesen tudják kifejezni egy politikus populista mivoltját.

Aiolfitól (2022) eltérően én úgy vélem, hogy az interakciós normák megsértése ugyanúgy lehetséges a beszédek és interjúk esetében mint vitáknál, bár utóbbi esetben valóban nagyobb szerepet játszik a populizmust használó szereplő stratégiájában. Napjainkban a

politikusok legtöbbször úgy próbálnak interakcióba kerülni másokkal, hogy közben fizikailag nem is tartózkodnak azonos helyen, így nincs lehetősége a másiknak közvetlenül megvédenie magát. Ez azért fontos, mert így már érdemes Magyarországon is megvizsgálni az interakciós normaszegéseket úgy is, hogy az általam vizsgált két szereplő még sose vitázott egymással szemtől-szembe.

3 A KÉT VEZETŐ POLITIKAI STÍLUSA

Schoor (2017) tanulmánya alapján a politikai stílus lehet populista, elitista vagy pluralista. A populista politikai stílus jellemzője (1. táblázat), hogy míg a népet magasztalja, addig a politikusokat bagatellizálja. A népet egy teljesen homogén és észszerű csoportnak tekinti (a „valódi népet”, míg a „hamis népet” az elit befolyása alatt állónak vagy árulónak tekinti), akiknek közösek az érdekeik, amit ismernek és véghez is akarnak vinni egy vezető által, aki nem része a politikai elitnek. Itt a népet tekintik a jónak, míg a politikusokat a rossznak. Ennek következtében szerintük ki kell zárni a politikai elitet a politikából, mivel korruptak. A demokrácia a populisták számára a népakarat beteljesülése, ahol csak a népnek lehet hatalma, míg a közējük tartozó politikai vezető feladata pedig az, hogy ez teljes mértékben beteljesítse. A legfőbb veszélyforrást a népre a populisták szerint az elit jelenti, akik csak a saját haszonszerzésük mentén uralkodnak az országon, és semmibe veszik a nép érdekeit. A politika alapja számukra a konfliktuskeresés. Konfliktusba kell helyezni a nép érdekét az elit érdekével szemben, hogy a népakarat be tudjon teljesülni. Politikájuk általában negatív; eljövendő krízisekről és válságokról vizionálnak, amit az elit okozott vagy okozhat az országnak, ezért van szükségük egy erős vezetőre, aki megvédi őket tőlük (az elitektől).

A pluralista politikai stílusra az a jellemző (1. táblázat), hogy a népet és a politikusokat is egyaránt heterogén entitásként tekinti, akik között egyaránt lehetnek jók és rosszak is. Számukra a demokrácia alapja, hogy minél szélesebb többség kormányozzon, de a kisebbség jogait is tiszteletben tartva. Tehát a hatalom nem egy személyé, hanem minél szélesebb köré. A politikába a népnek és a politikusoknak egyaránt részt kell venniük, ámde valódi hatalma egyik egyénnek sem lehet. A politika menete a kompromisszum keresése. Megpróbálnak egy olyan köztes döntést hozni egy adott ügyben, ami a választópolgárok legszélesebb köre el tud fogadni. A politikus legfőbb célja, hogy tettei minél szélesebb csoport számára váljanak kedvezővé. A pluralisták felfogásában a radikálisok jelentik a legfőbb veszélyt, mivel a radikális kisebbség a saját érdekeit akarja a többségre ráerőszakolni. Politikájukban általában próbálnak tényszerűek maradni, ezzel is megjelenítve, hogy valódi megoldásokat kínálnak valódi problémákra.

Az elitista politikai stílusra az a jellemző (1. táblázat), hogy míg a politikusokat magasztalja, addig a népet bagatellizálja. A népet önzőnek és ostobának tekinti, akik nem tudják, mi is a nemzet érdeke. Ezzel szemben a politikusokat szakszerűnek és megbízhatónak tartja, akik az ország jobbá tételén fáradoznak. Tehát az elitisták a politikai elitet tartják jónak, míg a népet rossznak. Szerintük a népet ki kell zárni a politikából, mivel nem értenek hozzá. A politikát együttműködésnek tekintik, vagyis a különböző politikusoknak össze kell dolgozniuk ahhoz, hogy fejlődést és jólétet tudjanak biztosítani a választópolgáraiknak. A demokrácia számukra választások sorozata, melyekben a nép megválaszt egy elitet, mely helyettük hozza meg a politikai döntéseket. Itt a hatalom az elit kezében összpontosul. A politikus legfőbb feladata, hogy képviselje annak az elitnek a politikáját, amelyet megválasztottak a választáson. Ezentúl a rendszerelleneseket tekinti legfőbb veszélyforrásként, akik el akarják pusztítani a jelenleg eredményesen működő rendszer struktúráit. Ezért is politikájuk általában pozitív; legtöbbször sikereikről, az ország fejlődéséről és a céljaik eléréséről beszélnek.

Fogalmak	Populizmus	Pluralizmus	Elitizmus
Nép	Homogén/Észszerű (jó: csak a „valódi” nép)	Heterogén (jó-rossz)	Önző/Észszerűtlen (rossz)
Politika	Konfliktus	Kompromisszum	Együttműködés
Politikusok	Alkalmatlanok és korruptak (Politikusok kizárása a politikából)	Lehetnek jók is, de valószínűleg visszaélnék a hatalmukkal (Nép és politikusok egyaránt bevonása a politikába)	A politikusok szakértők és jók (Nép kizárása a politikából)
Demokrácia	Népakarat beteljesülése (hatalom a népnél)	A többség kormányzása a kisebbség jogainak tiszteletben tartásával (hatalom senkinél)	Egy politikai elit megválasztása a hatalomba (hatalom az elitnél)
Saját szerep	A „valódi” nép képviselője	Minél szélesebb tömeg képviselője	A megválasztott elit képviselője
Ellenségképek	Elit	Radikálisok	Rendszerellenesek
Politikai kontextus	Negatív: Válságnarratívák	Tényszerű: Tények	Pozitív: Elért dolgok

1. táblázat: A politikai stílus három értelmezése Schoor (2017) alapján

3.1 ORBÁN NÉPE

Orbán népkonstrukciójában a magyar népet egy egységes entitásként állítja be, ami megtestesíti a nemzeti egységet. Orbán általában a nép helyett a nemzet fogalmát használja előszeretettel beszédeiben. Szerinte csak a nemzeti egység fenntartásával lehet elkerülni a népre leselkedő veszélyeket [12]. A magyar nép egységét még a 2022-es választásokon elért hatalmas kormánypárti sikerrel is megerősíti, ami alapján kijelenti, hogy „*a mi egységünk a legszilárdabb egész Európában.*” [5] Ezenkívül ezt a stabilitást még azzal erősíti meg, hogy „*a nagy magyar kormányzópart, amely most zsinórban nyerte meg a tizenkettedik-tizenharmadik választását*” [20], vagyis ezt a szilárdságot valamiképpen az idővel is magyarázza, mivel 2010

óta kisebb kihagyással végig kétharmados többséggel rendelkezett a Fidesz, ami mára teljesen domináns párttá vált (Csizmadia et al. 2021).

Orbán Viktor többször is tesz általános megállapításokat a magyar nemzetről, hogy milyen is valójában és mik is a céljaik. A nép meghatározása Orbán politikájában saját karizmájának megerősítését is jelentheti, mivel ő az, aki igazán ismeri a népet, és tudja, milyen is valójában (Metz 2020). Ezenkívül még politikai cselekvéseinek megszilárdítását is elősegíti. A magyar nemzet szerint „büszke és önérzetes” [6], és „nem szeretik, ha mások beleszólnak a dolgaikba” [10]. Ezek a jellemzők összecsengenek Orbán külpolitikai törekvéseivel, amelyek jellemzője a szuverenitás, tehát a másoktól független külpolitika. Ezzel bemutatja, miképpen is politizál a nép nevében, mivel az ő politikájának jellemzője a nép karakteréből fakad.

Bár Orbán a magyarokat egységesnek tekinti, de nem teljesen homogénnek. Bizonyos szintig elfogadja, hogy nem mindenki ért egyet politikájával, azonban nem zárja ki őket direkt módon a népből. A baloldali és liberális szavazók csak néhányszor kerülnek szóba Orbán felszólalásaiban, azért, hogy kritikát fogalmazzon meg ellenük, vagy hogy megemlítsükkel nyomatékosítsa politikájának sikerességét, mint ahogy a legutóbbi választások (2024) után tette, amikor is azt hangoztatta, hogy „*még a baloldaliak tekintélyes része is támogatta a kormányt*” [20]. Ezenkívül az általa létrehozott „békepárti álláspontra” (Illés 2022) is úgy tekint mint amivel még az ellenzéki szavazók többsége is egyetért. Kijelenti, hogy „*a magyarok 80-90 százaléka a béke mellett van, de lehet, hogy még efölött is. Tehát (...) van egy nagy nemzeti egység.*” [11] Vagyis ezzel is az általa létrehozott nemzeti egység fogalmát szilárdítja meg, mivel szerint még az ellenzéki szavazók is egyetértenek az ő politikájának legfajszínűsabb részeivel. Így tehát ezzel együtt sem tekinthető Orbán népfelfogása pluralista jellegűnek.

3.2 MAGYAR NÉPE

Magyar Péter nép szimbólumában Orbántól eltérően elfogadja a nép pluralista mivoltát, vagyis hogy „*nem vagyunk egyformák.*” [26] A nemzet pluralista ábrázolásának viszont elsősorban nem az emberek különbözőségeinek igazolása és politikájában a sokszínűség képviselete lett a célja, hanem hogy szemléltesse, milyen széleskörű a szavazóbázisa. Ilyenkor felsorolja mennyiféle ember támogatja őt, és mennyiféle embert is képvisel. Például úgy, hogy rengeteg városnevet felsorol ország- és világszerte, ahonnan eljöttek részt venni a rendezvényén [29][30]. Kiemeli, hogy minden korosztályban, ideológiai meggyőződéstől és vallástól függetlenül vannak támogatói [26][27][31]. Ezt azonban más populisták is használják mint például Marie Le Pen. Ezt hívják „catch-all” populizmusnak, amikor is a vezető a különböző

embereket próbál egységbe kovácsolni, merthogy csak ő tudja megoldani minden magyar legégetőbb problémáját, vagyis megbuktatni a fennálló rendszert. (Katsambekis, 2020: 13)

„A populisták – gyakran implicite rousseau-i módon – azt állítják, hogy a politikai pártok megrontják a vezetők és a támogatók közötti kapcsolatot, mesterséges megosztottságot hoznak létre a homogén nép körében, és saját érdekeiket a nép érdekei fölé helyezik” (Mudde, 2019: 12). E megállapítást többször maga Magyar Péter is magáévá tette, aki szerint a magyarok közötti ellentétet az elitek (nem csak a kormány) tartják fenn, hogy hatalmon maradhassanak. [24] [27] Szerinte valójában *„kétféle ember van: jó ember és rossz ember. Olyan, aki a hazájának jót akar, és aki magának akar csak jót.”* [26] Saját magát is beleérve a jók szerint *„magyar, tevékeny és proaktív és szorgalmas, a hazájukat szolgálni akaró emberek”* [33]. Addig a rosszak (elitek) pedig, akik *„a léhűtők, a hitványok és lelketlen szolgálók, haszonlesők”,* akik *„meglopják, kifosztják, szolgáskorba taszítják”* [39] az országot. Beszédeiben kiemeli, hogy fontosabb a közös érdekeket előtérbe helyezni a különbségek és ellenségeskedések helyett, amit a kormány gerjeszt [31]. Saját megjelenését pedig a politikai érdekek fölé helyezi: *„Ez nem egy politikai ez nem egy jobboldali és nem egy baloldali tüntetés, ez egy nemzet demonstrációja, mert egy nép most azt mondja, elég volt.”* [30]

3.3 ORBÁN ÉS MAGYAR NÉPÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

„A »nép« egyszerre a populisták központi közönsége, valamint az a szubjektum, amelyet a populisták előadásukkal megpróbálnak »megjeleníteni«” (Arditi 2007a idézi: Moffitt, 2020: 47). Így az ő megkonstruálásuk az egyik legfontosabb feladata egy populistának. Ebből kifolyólag válik mindkét vizsgált politikai szereplő retorikájának egyik leghangúlyosabb entitásává a nép. Magyar Orbánhoz hasonlóan általános tulajdonságokkal ruházza fel megkonstruált népét, melyekkel saját politikájához illeszti őket. A magyar nép *„szabadságszerető”* és *„nem alattvaló”* [31], ezért *„megelégtették ezt a korrupt rendszert és változást akarnak”* [39]. Eluralta az egész nemzetet a változás [32], merthogy *„az egész magyar nemzet együtt mondja ki, hogy építsünk egy új hazát”* [27]. Saját magát is a népbe értelmezve meghatározza a kollektív célt: *„egy szabad, modern, szuverén, európai Magyarország létrehozása”* [27]. Következésképp állítása szerint a nép *„valódi rendszerváltást”* [39] követel, tehát a jelenlegi rendszer megbuktatását, ami egybecseng saját politikai céljával.

A populisták vezetőiknek nem az a fő célja, hogy pontosan körülírják a népet, csupán a nép szellemiségét (Volkgeist) kell megtalálniuk vagy megalkotniuk (Müller, 2018 :53). A nemzet szellemiségét valamilyen magasztos tulajdonsággal kell felruházni, hogy a nép jobban tudjon azonosulni vele. Egy olyan tulajdonsággal, ami jellemezte őket a múltban. Ebben az

esetben pedig Orbán és Magyar is bátor és szabadságszeretőnek állítja be a magyar népet, akik a történelem során annyiszor kiharcolták már szabadságukat. Ez ráadásul még illeszkedik saját politikai képükhöz is (lásd: Politikai szereplők), hiszen a két vezető egyaránt harcot hirdetett az elitek ellen. Míg Magyar a hazai elitekkel szemben, addig Orbán elsősorban a globális elitek ellen (lásd: Politikai szereplők), így célszerű egy harcias nép szellemiségét szemléltetniük. A magyar emberek közös célját pedig azonos módon politikai céljaikként aposztrofálja a két vezető, akikkel közösen védik meg nemzetüket a rosszakaróiktól.

Orbán esetében egyértelműen a populista stílus sajátosságai dominálnak (2. táblázat), míg a pluralista jellemzők számottevően nem képezik részét az ő népének. Miközben Magyaránál populista és pluralista elemek egyaránt megjelennek nép konstrukciójában (3. táblázat). De az ő esetében is a populista elemek a fajsúlyosabbak, merthogy a diverznek bemutatott nép politikailag teljesen homogén, hiszen legfőbb céljuk teljesen azonos. Bár kiemeli a különbségeit az embereknek, azonban ezt csak az szolgálja, hogy milyen széleskörű támogatottságot élvez az országban, és valójában ezt a heterogén tömeget szeretné egységesíteni. „*Nem széthasítani kell, hanem egyesíteni.*” [31]

3.4 ORBÁN MINT A NÉP VÉDELMEZŐJE

Orbán magát a nép védelmezőjének próbálja bemutatni, aki megvédi nemzetét a globális elitek által gerjesztett veszélyektől, mint például a háborútól és a tömeges bevándorlástól. Egy olyan országban, „*ahol nem a migrációt szervezik, hanem megvédik a határokat. Ahol a családalapítás érték, és a családokat, mint a nemzet fontos intézményét védik*” [10]. Saját szerepét a külső erők támadásaival szemben így foglalja össze: „*Nem is csinállok mást, mint a Magyarország függetlenségére felesküdt magyar kormányfő, minthogy építem azt a magyar nemzetbiztonsági, függetlenségi rendszert, amely az ilyen erőket elhárítja.*” [18] Politikai krédójának tekinti a családok és gyermekek védelmét [2]. Őket pedig a migráció, a háború és a genderaktivisták megállításával sikerülhet megóvnia [15]. A vizsgált időszakban leginkább a háborúellenesség volt a leghangsúlyosabb Orbán megszólalásaiban, ami legtöbb megnyilvánulásában megjelenik. Azonban megnyugtató az embereknek, mivelhogy „*a kormány Magyarországon józan és békepárti, és az ország biztonságban érezheti magát*” [8]. Ezenkívül vissza akarja szerezni a magyar emberektől elvett pénzeket az Európai Uniótól [12]. „*Én azért dolgozom minden alkalommal, (...) hogy elkerüljük azt a helyzetet, amikor (...) a Magyarországnak járó pénz nem Magyarországon, hanem Ukrajnában landol.*” [9] Ennek egy részét azonban sikerült már visszaszereznie. [18]

Orbán saját magát a nép legfőbb ismerőjének próbálja bemutatni, aki egy közülük, így ő az, aki a legjobban tudja képviselni őket. [5][6][11] Ebből következően azért van szükség rá a kormánynak, „*hogy a (...) politika mögül az egyszerű józan paraszti megfontolások ne tűnjenek el.*” [4] Vagyis az egyszerű emberek érdekeit ő artikulálja az egész kormányzat felé. Ezt a tudását felhasználva többször kifejti megszólalásaiban, milyen is a magyar: a „*magyar túlságosan önérzetes*” [18] és nem lehet „*belefojtani a szót*” [15]; „*nem tűri, hogy mások diktáljanak neki.*” [13] Magát is beemeli ebbe a csoportba úgy, hogy többször többesszám első személyben beszél a népről, ezzel is megerősítve, hogy ő a jó nép része, akire szüksége van most a világnak. Napjainkban a „*magunkfajta emberekre van szükség, akik nem hisznek a háborúban és az erőszakban, de hisznek a szeretet és az összetartozás erejében.*” [16]

A magyar miniszterelnök gyakran harcosként tekint magára, aki harcol a magyar emberek érdekeiért. A harc vált Orbán politikájának egyik legfőbb motívumává. „*Meg kell küzdenem a vitákban a háborúpárti politikusokkal*” [12] és nagyon régóta harcol azért is, hogy újra magyar kézen legyenek különböző stratégia fontosságú intézmények is (repülőtér, energiavállalatok) [17]. Mivel Orbán a tipikus lázadó, háborúzó államférfi szerepét játssza, aki mindig készen áll egy kis harcra (Illés, 2016; Körösenyi et al. 2020; Csizmadia et al. 2021: 71-75), így beszédei állandó eleme a fősodratú elittel ellentétes vélemény, akár úgy is, hogy egyedül védi meg az európai emberek érdekeit. Harcba száll bárkivel, aki a saját, vagyis a nép politikáját akadályozza vagy megtámadja bárhol, bármikor még az Egyesült Államokban is. „*NATO-csúcs lesz Washingtonban. Itt kell megvívunk azt a csatát, hogy Magyarország minden olyan katonai jellegű akcióból ki akar, és ki tudjon maradni, amely Magyarország területén kívül, másokkal szemben akar föllépni*” [17].

Orbán politikai megszólalásaiban sokszor kiemeli, milyen nagy tapasztalattal rendelkezik: „*én sem vagyok éppen egy kezdő balett-táncos ebben a műfajban*” [8], ráadásul mind a hét köztársasági elnökkel dolgozhatott miniszterelnökként is. [5] Ez nemcsak a tapasztalatot, hanem a stabilitást is hivatott kifejezni. Ezentúl még régóta nem is talált legyőzőre. „*2006 ősze óta minden választást megnyertünk: parlamentit, önkormányzatit, európaiat*” [16]. Tehát ő nemcsak tapasztalt, de sikeres is, akinek így a legnagyobb esélye, hogy megóvja a magyarokat a külső erőktől származó veszélyektől. Ez azért fontos, mert állítása szerint „*a kormányzati munkában a rutin előny. A tapasztalt kéz biztosabban fogja a kormányt.*” [16] A tapasztalata előnyt jelenthet ellenfelével szemben. Orbán már két évtizede vezeti az országot, míg Magyar még sosem volt vezető politikai pozícióban. Azonban, ha a választásokig nem sikerül stabilizálni a gazdaságot, akkor ez az előny könnyen a visszájára fordulhat.

A magyar miniszterelnök egy globálisan releváns politikai vezetőként is ábrázolja magát beszédeiben, aki világszerte hatékonyan képes képviselni a magyar emberek érdekeit. Föl lép az Európai Unió, sőt az Egyesült Államok ellen is. Globális szerepet ad magának, akinek fő feladata visszafoglalni Brüsszelt az európaiaknak. [1] Orbán terve az, hogy az európai szuverenista pártoknak egy új együttműködési lehetősége bontakozzon ki egy új pártcsalád létrehozásával. [4] Azt szeretné, ha az *„ideológiaorientált baloldali kormányzás helyett egy jobboldali, a valóságot jobban tisztelő és a gazdaságpolitikát a valóságból levezetni akaró politikai kurzus jöjjön Európába.”* [4] Továbbá ő akar lenni az új szuverenista világrend egyik vezető politikusa, ahol *„a valódi szuverén a nép”,* és ahol *„nincs globális ideológia (...) és minden független nemzet a saját nemzeti érdeke mentén jár el.”* [10]

Orbán Viktor önmagát a béke fenntartójaként is megjeleníti választói előtt, aki nélkül az ország már belesodródott volna a háborúba. A háborúra adott reakciója Orbánnak egyfajta paradoxonként is hathatott volna, mivel a válságkezelés az orbáni retorikában, annak háborúként, harcként való ábrázolása, mely során harcolnia kell a közérdek érvényesítéséért (Illés 2016: 60). Azonban korábban csak gazdasági válságok ellen hirdetett harcot, viszont most már Orbán a valódi harc ellen hirdetett harcot. Egy ilyen szélesebb választórétegek számára érzékeny ügyben Orbán váltott álláspontján, miközben a háború kérdését sikerült saját politikája számára kedvezővé formálnia (Illés 2022), ahol ő a béke harcosaként jelenhet meg. Mindent megtesz azért, hogy ne kerüljön országa háborúba. *„A háború egyetlen ellenszere a béke. Kimaradni a háborúból, és a béke szigeteként megőrizni Magyarországot. Ez a mi küldetésünk.”* [16] A szavazást is a háború-béke dichotómiára építette (Illés 2022: 187). Így *„a Fidesz–KDNP-re leadott szavazat ma életet ment. Csak akkor maradhatunk ki a háborúból, ha a magyar választók megerősítik a kormányt.”* [16] A békéért pedig hajlandó ellenszegülni szövetségeseivel is. *„Szembe kell fordulnunk a Soros-birodalommal, ha kell, akkor az amerikai külpolitikának is világossá kell tennünk, hogy Európának az az érdeke, hogy a harctéri megoldás erőltetése helyett (...) visszatérjünk a tárgyalóasztalhoz.”* [12]

3.5 MAGYAR MINT A NÉP REMÉNYE

Orbán újdonsült kihívója rendszerváltóként akarja megismertetni magát a néppel, aki reményt ad [27][33][39] az apátiába süllyedt [22][23][39] választóknak. Így határozta meg politikája értelmét: *„Célunk megszüntetni a Fidesz egyeduralmát, leváltani a kormányt és visszavezetni Magyarországot az európai útra, és egy igazságosabb (...) kormányzati rendszert létrehozni.”* [39] Vagyis ő el szeretné kezdeni a *„valódi rendszerváltást.”* [39] Harcot hirdetett, melyben két erő néz szembe egymással: *„A korrupt, levitézlett hatalmielit vagy az új,*

megvesztegethetetlen, megszarolhatatlan erő.” [31] Kijelenti, hogy ő azért kezdte el a politizálást, mert „*az országot megpróbálom megmenteni (...) egy maffiaszerűen működő kormánytól.*” [29] Orbán leváltását Magyar személyes küldetéseként aposztrofálja: „*Ezt egy küldetésemnek tartom. Nyilván ezt a harcot (...) nekem kell harcolni, túlélni (...) hogy egy példát mutassak (...) egy reményt.*” [33]

Erejét és sikerességét azzal hangsúlyozza, hogy a hatalom már annyira fél tőle, hogy minden eszközzel megpróbálja lejáratni őt. Elmondása szerint: „*én is pontosan tudom, hogy több mint három éve lehallgatnak. (...) A Kehit rám küldték, hogy hamisított rendőri jelentésekkel operáltak, és folyamatosan nyomást helyeztek rám*” [29]. Ezenkívül állításai szerint folyamatosan fenyegetik őt és családját [36], és lejárató kampányokat folytatnak ellene [26][29][31][39]. Ezzel azt az üzenetet adja át a közönségének, hogy a hatalom nem ismer határokat, továbbá „*rettegnek*” [40] tőle, mert tudják, hogy esélye van leváltani őket.

Magyar Péter saját magát mint egy új rendszerellenes erő vezetőjeként írja le, aki korábban az elnyomó rendszer belső körének részese volt. De végül rájött, miképp teszi tönkre népét ez a rendszer. Rengetegszer kijelenti, hogy konzervatív és „*tősgyökeres fideszes*” [28], és bizonyos kérdésekben még mindig elég közel áll a kormánypárthoz [32][33][37]; leginkább olyan kérdésekben, amelyekben nagy a konszenzus az országban (béke, migráció): „*a Tisza Párt elítéli az illegális migrációt és támogatjuk az ezzel kapcsolatos szigorú szabályozásokat*” valamint „*a Tisza Párt is békét akar*” [37][39]. Jó párszor elmondja milyen jó kapcsolatai vannak/voltak a Fidesz belső köreiből [22][24][27][36]. Azonban a Fidesz elitjétől elkülöníti magát, mint egyfajta „*rendszerkritikus elem*” [22]. Ezentúl kijelenti, hogy „*én ebben a rendszerben (...) már nagyon régóta benne vagyok*” [22], de mégsem gazdagodtam meg, ami ritka a párt vezetésében és a kormányzaton belül [28]. Ezzel megmutatja, hogy ő tisztességes, nem úgy, mint a legtöbb Fidesz párttag, emiatt is távozott végül. Fideszes identitásának kihangsúlyozása leginkább a korai megszólalásaira volt jellemző, amikor is még célja volt megszólítani az úgynevezett „*kiábrándult Fidesz szavazókat.*” A későbbiekben már nem volt olyan hangsúlyos ez, de ugyanúgy hangsúlyozza, hogy ő ismeri a NER rendszerét „*kívülről-belülről*” [24]. A nép kormányellenes része pedig emiatt elhiszi, hogy ő az egyetlen, aki képes leváltani ezt a rendszert, mivel ő ismeri a legjobban az ellenzéki politikusok közül.

Magyar Péter legfőbb stratégiája, hogy saját magát teljesen elkülönítse az ellenzékétől és a kormánytól politikailag és ideológiailag egyaránt. „*Mi se Gyurcsány Ferencsel se a Fidesszel nem fogunk megállapodásokat kötni*” [38], valamint beszédeiben egyáltalán nem gondolkodik „*felesleges ideológiákban.*” [26] Ezzel kivédi mind a Fidesz mind az „*óellenzék*” azon kritikáját, hogy ő valójában az ellenség embere lenne. Ezentúl ideológiai semlegessége pedig

könnyen semlegesíti az összemosását az Orbán diskurzusaiban megjelölhető veszélyes globális elitekkel. Szerinte a „*valódi rendszerváltás*” [39] kérdése túlmutat az ideológiákon [22], ezért neki nincs szüksége egyik mellett se kiállnia.

A Tisza párt vezetője szereti hangoztatni, hogy ő politikájával valóban a nemzetet szolgálja. „*Én szolgállok, (...) amíg a nemzetnek haszna van belőle.*” [24] Számtalanszor elmondja, mennyire emberfeletti is az, amit ő tesz, emiatt pedig az egészségügyi állapota is romlik [33]. Szerinte a legnagyobb tette pedig ez volt: „*191 településen jártam, 200 rendezvényük volt a holnapival együtt, soha senki ilyet nem csinált, soha nem találkozott egyetlenegy politikus sem 8 hét alatt több 100 ezer magyar emberrel (...) a legkisebb településtől a legnagyobbig*” [38][39]. Ő az, aki a vidékieket és a városiakat is meg tudja szólítani. „*Megdölt a narratíva, hogy (...) a vidékieket Magyar Péter (...) nem tudja megszólítani*” [34]. Az átlagemberekkel való közvetlen találkozások népközelibbé teszik őt, ráadásul több megszólalásában is feleleveníti élményeit, amiket ott szerzett [36][37][38][39].

Magyar a csendes többség hangjává vált, mely során „*kimondja a tömegek gondolatát, hogy nem félünk*” [39]. A félelem kifejezés egy folytonos jelzővé válik mondanivalójában, mert „*félelembe tartják az embereket*” [25] a kormány és hozzájuk köthető sajtóorgánumok [39]. Ennek következtében pedig az emberek hallgatnak, így őket kell képviselnie Magyar Péternek, aki a csendes többséggel akar fellázadni a zsarnokság ellen; mint úgy ahogy általában a populisták szokták. (Mudde, 2019: 23; Müller, 2018: 50). Szerinte „*csak közösen, szövetségben, együtt gondolkodva veletek (a csendes többséggel) lehet lebontani ezt a rendszert*” [39]. Ez pedig nagyon fontos, mivel elmondása alapján mindenki nekik szurkol, hogy fokozatosan visszafoglalják saját országukat a zsarnok hatalmától. „*Rajtunk az egész nemzet és a világ szeme is*” [31], hogy „*lépésről-lépésre, tégláról-téglára vissza fogjuk venni a hazánkat*” [34][36].

Magyar ezentúl még szociálisan érzékenynek is ábrázolja politikai konstrukciójában. Elmondása szerint ott kezdik el az ország fejlesztését, „*ahol a legnehezebb*” [31], vagyis a legszegényebb rétegeknél. Elsősorban az egyenlő oktatáshoz való hozzáférést tűzte ki célul [31] és az egészségügy rendbetételét, mely két téma széleskörben érinti a magyar embereket. Továbbá bevezetné a minimál nyugdíjat [39], ami megint az elesettebbeknek lenne nagy segítség. Ezentúl a többség uralmát is elutasítja, mivel úgy véli: „*mindegy, hogy a többséghez vagy valamelyik kisebbséghez tartozik valaki, akkor is a nemzet része, és ugyanolyan jogok járnak neki.*” [39] Egy olyan országot szeretne felépíteni, „*ahol mindenki azt csinál, azt szeret, akit és amit akar, egészen addig, amíg másoknak ezzel nem árt.*” [39] Ez utóbbi kijelentése összecseng a liberálisok szabadság értelmezésével.

3.6 ORBÁN ÉS MAGYAR SZEREPÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Orbán és Magyar esetében is leginkább karizmatikus vezetőként nyilvánulnak meg, akik harcolnak a nemzetükért. Míg Orbán mögött stabil és kiterjedt intézményrendszer létezik, addig Magyar mögött szinte semmiféle politikai intézmény nincs, még pártot is csak a kampány második felében sikerült szereznie. Ennek köszönhetően magát teljesen le tudja választani a jelenlegi hatalomtól és annak „szatellit pártjaitól.” [36][38] Így egy teljesen új, független erőként tud megjelenni a magyar politikában, akinek senkihez sem idomulnia. Ezentúl mindketten a nép szabadságáért harcolnak, amit a nép nevében vívnak meg ellenségeikkel.

Orbán a nép védelmezőjeként jelenik meg, addig Magyar pedig a nép utolsó reményeként, aki kijelenti, hogy a kormányt le lehet váltani választások útján is: „*Ez a rendszer (...) szabad választásokon megdönthető, leváltható, koalícióba kényszeríthető, megváltoztatható.*” [26] Ezzel akaratlanul is legitimálja a rendszert. Azonban a rendszer legitimálásával az a célja, hogy mozgósítsa saját maga számára a szerinte „*apátiába*” [21][22][39] zuhant szavazókat - akik szerint demokratikusan már nem leváltható Orbán. Orbán és Magyar is a magyar nép képviselőtét tűzte ki első számú politikai céljává, azonban Magyar ezentúl még az elesettek védelmezőjének is állítja be magát. Tehát míg Orbán saját maga által megkonstruált imázsát populista stílusjegyek uralják (2. táblázat), addig Magyar esetében populista és pluralista stílusjegyek egyaránt találhatók benne (3. táblázat).

„Orbán gyakran beszél többes szám első személyben, saját, illetve a kormánya döntéseit a népnek tulajdonítva (és magát a népakarat képviselőjeként és megvalósítójaként láttatva)” (Körösenyi et al. 2020: 54). Politikai céljait ezzel a nép kinyilatkozásaként jeleníti meg. Ilyen például, hogy „*nem hagyjuk magunkat belerángatni a háborúba*” [1], valamint „*terveink általában ülnek, és jók.*” [13] Így olvasztja egybe a nép identitását a sajátjával, illetve létrehoz egy szorosabb köteléket támogatóival, akikkel közösen érhetnek el sikereket. Ezt a stratégiát Magyar is átvette Orbántól, aki saját céljait szintén a népnek tulajdonítja. Legfőbb politikai célját így a nép akaratává alakítja át: „*Nem fogunk lehajtott fejjel tűrni tovább*” [39], „*fel kell szabadítanunk Magyarországot!*” [31] Továbbá a jó népet ő is szembeállítja az elnyomó elitekkel: „*Nekik médiájuk, hatalmuk, titkosszolgálatuk, pénzük és zsoldosai vannak. Nekünk szívünk, bátorságunk, hazaszerető polgáraink.*” [39]

3.7 POLITIKAI SZEREPLŐK

3.7.1 ORBÁN ELLENSÉG(KÉP)EI

Orbán beszédeiben gyakoriak az ellenségek megjelenítése. Az ő esetében az elitek vannak kikiáltva a népet megrontani és megtámadni készülő aktornak. Politikai

konstrukciójában három szintű ellenségképzés létezik: az alsó szint a nemzeti-, míg a felső két szint a nemzetközi elitek. A felső szint alján találhatók a brüsszeli bürokrata, míg a legfelsőbb szinten helyezkedik el az egésznek az ötletgazdája és irányítója: Soros György és hálózata. Ezek hierarchiában vannak egymással. A globális elit „fizeti” [1][8][11] a magyarországi ellenzéket, hogy a magyar nemzet helyett az elitek érdeke mentén politizáljanak, míg „Brüsszel valójában Soros György hálózatának a foglya.” [8]

A globális elitnek három fő megnyilvánulása van Orbán előadásaiban: „Brüsszel”, „Soros” és a „háborúpárti demokrata kormányzat Amerikában.” [5] Ezek a szereplők állandóan negatív színben tűnnek fel és folyamatosan a magyar emberek érdekei ellen cselekszenek. A magyarokra akarják erőltetni az életformájukat. Azonban Orbán a nép szócsöveként így reagál erre: „nem akarunk úgy kinézni, mint ők, és nem akarunk úgy élni, mint ők, és nem akarunk olyan szabályok szerint élni, mint ők. Tehát nem akarunk migránsokat, nem akarunk genderaktivistákat az iskolában, nem akarunk háborút.” [2] Ez utóbbi három téma az, amiben a legfőbb konfliktusa van a népnek és a globális elitnek Orbán konstrukciójában.

A nép legfőbb ellensége Orbán politikájában már évek óta Soros György, aki retorikáiban a fő gonosz szerepét képviseli, aki a „Soros-birodalom” [12][18] vezéréként irányítja ezt az egész globális hálózatot. Neki van egy terve, a „Soros-terv” [2][9], amiben le van írva, mit kell csinálnia a brüsszelieknek. [2] Hiszen az Európai Unió több prominens vezetője és több európai minisztere is „egyértelműen Soros György által kitarított ember.” [8] Ebből adódóan kiderül, hogy Soros irányítja az egész globális hálózatot, ami tönkre akarja tenni az országot. Sorost Orbán az abszolút gonosznak állítja be [16], aki többször megpróbálta felvásárolni az országot [15], és célja „szétverni Európát (...) megváltoztatni a kulturális talapzatát, visszaszorítani a kereszténységet, lenyomni a hagyományos európai értékeket, és (...) összekevert társadalmat létrehozni Európában.” [9] Ez a terv pedig a magyar emberek érdekeivel és értékrendjével ellentétes Orbán szerint, ráadásul Soros érdekében áll a háborús állapot fenntartása [12][14][18] és „migránsgettók” [2] telepítése is az országba. Azonban, Orbán állítása szerint, mivel ő ellenállt ennek, Sorosék elkezdtek finanszírozni a magyarországi NGO-kat és ellenzéki pártokat is, hogy megbuktassák a kormányt, és egy háborúpárti kormányt hozzanak létre Magyarországon a békepárti helyébe. [11][14]

Orbán közvetlenebb globális ellenségeként Brüsszelt határozta meg, ahonnan „csak a baj zúdul be hozzánk” [1]. „Brüsszelbe (...) egy háborús hangulat, háborús nyelvezet, háborús logika van” [8]. Ebből indul ki a „háborús spirál” [8][14][17], amellyel azt illusztrálja Orbán, hogy Európa egyre inkább belesodródik a háborúba, amelynek a vége az, hogy európai embereket akarnak küldeni majd a frontra, beleértve a magyarokat is. „Az Európai Parlament

egy háborús terület lassan, szóval miközben az emberek meg a béke felé mozdulnak.” [15] Magyarán szólva a brüsszeliek nem az európai emberek érdekeit nézik, csakis a sajátjukat, szemben Orbánékkal, akik az európai nép békepárti álláspontját képviselik az Európai Unióban. Úgy gondolja „*ma Európában egy ideológiavezérelt politizálás zajlik*” [4], ahol az egyedüli cél egy progresszív utópia megvalósítása [7]. Ennek során az emberek szólás szabadságát korlátozzák, mivel „*ellenségesek minden másképpen gondolkodóval szemben*” [7], akiket ráadásul a kommunistákhoz hasonlóan állami szervek segítségével még el is nyomnak. [10] Ebből következően pedig Brüsszel Orbán szerint a magyar embereket is próbálja megbüntetni: „*Bennünket magyarokat megpróbáltak megfojtani pénzügyi eszközökkel is*” [18], mert nem akarjuk, hogy a „*brüsszeli bürokrata – itt beleokoskodjon az életünkbe.*” [2] „*Ezért van a szólásszabadság Nyugat-Európában rossz bőrben*” [9], ahol minden média nagyjából ugyanazt mondja. [9] Szerinte „*a liberális hegemonia rosszabb helyé tette a világot*”: háborút és káoszt hozott magával [10], amit ő meg akar dönteni, hogy jobb hely legyen a világ.

A hazai ellenséget Orbán elbeszéléseiben a magyar baloldal jelenti, „*akik valaha tönkretették az országot, 2010 előtt csődbe vitték Magyarországot.*” [8] Ráadásul elárulják a nemzetüket. Orbán így foglalja össze, miért is váltak a magyar nép ellenségeivé a baloldali politikusok: „*Kiírták magukat a történelemből. Akik megszegték a nemzet szolgálatára tett esküjüket. Akik hitszegő módon hátba támadták a hazájukat. Akik aknamunkát folytatnak Brüsszelben, hogy elvegyék a tanárok és az óvónők pénzét. Akik kinyitnák a kapukat a migránsok előtt. Akik harminc brüsszeli ezüstért eszement genderaktivisták kezére adnák a gyermekeinket. Akik eladták magukat, és megvették őket kilóra, hogy hatalomra kerüljenek. Akik rosszabbak, mint a labancok és a muszkavezetők voltak. Nem, ők nem fogják megtalálni a számításukat, nekik az árulók sorsa jut majd.*” [6] Ebben a monológjában szinte teljesen körülírja, milyen szerepet is szán a politikájában Orbán az ellenzéknek. Egy, a nemzetet már többször eláruló, a globális eliteket szolgáló közösségnek tekinti őket, akik még a kampány alatt is csak egymással marakodtak [14][16]. Orbán nem említi meg soha külön Magyar, vagyis ebbe a csoportosulásba helyezi őt is a kormányfő, aki a hatalomért marakodik a többi ellenzéki párttal, de főleg Gyurcsány Ferencel. Így próbálja összemosni Magyar az „óellenzékkel”.

3.7.2 MAGYAR ELLENSÉG(KÉP)EI

Magyar Péter beszédeiben szintén gyakoriak az ellenségképek. Az ő esetében is az elitek állnak minden rossz mögött, csak nála a „*rabló, elnyomó hatalom*” [39] és annak csatlós ellenzéke került a legfőbb ellenség szerepébe. Utóbbit gúnyosan össze szokta mosni a kormánnyal mint „*őfelsége ellenzéke*” [34][36][38] vagy csak egyszerűen „*teljesen*

alkalmatlan” [22] jelzővel illeti őket. Az ellenzék szerepét a magyar politikában így foglalja össze Magyar: „*őfelsége ellenzéke azok a szatellitpártok, akik egyébként 14 éve semmit nem csinálnak.*” [36] Magyar az ellenzék jobbik felét „csupán” inkompetensnek és alkalmatlannak [22][24][33] tekinti az ellenzéki politikára, miközben a kompromittálódott [27][34] részét Orbán beosztottjaiként jeleníti meg, akik a hatalommal együtt fenntartják a „*status quo-t*” [24]. Azonban állítása szerint lett volna lehetősége az ellenzéknek, hogy megakadályozza, hogy Magyarország maffiaállammá váljon. [33] Így szerinte az ellenzéket is terheli felelősség azért, ami az országban napjainkban történik. „*A jelenlegi politikai helyzet fenntartása kizárólag a hatalomgyár, valamint a kompromittálódott kormányzati és ellenzéki szereplők érdeke.*” [28] Ezért is fontos, hogy teljesen elkülönüljön tőlük is (lásd: Magyar mint a nép reménye). A megjelenése előtti összes politikust az elit részének tekinti, ami „*mindig kimaxolja a rosszat, és nem jár vele jól*” [36] sem a nép, sem maguk a politikusok. Ezért úgy gondolja, le kell váltani az egész rendszert az ellenzékevel együtt, mert „*az ország akkor tud előre menni (...), hogyha ettől az egész hatalmi blokktól megszabadulunk.*” [34]

Az ellenzéki politikusok közül kizárólag Gyurcsány Ferencet emeli ki, aki szerinte „*a pillére és a biztosítéka a NER-nek.*” [31] Pártját csak egyszerűen „*kék Fidesznek*” [36] nevezi, mivel szerinte ők „*egy branch (...), akik jól megértik egymást.*” [36] Elbeszéléseiben Gyurcsányt teljesen összemosza a Fidesszel [34][38], akikkel közösen bizniszelnek [33] és közösen rabolják le a fővárost [34]. Magyar kijelenti, hogy „*Magyar Péternél senki nem áll távolabb Gyurcsány Ferencetől*” [36] és megkéri Gyurcsányt, hogy távozzon a politikától [38], mert egy „*Gyurcsány-mentes ellenzékre van szükség.*” [34]

Magyar politikai konstrukciójában azonban a magyar nemzetre a legveszélyesebb dolgot a regnáló hatalom jelenti, amit „*korruptnak*” [30][31][39] és „*bűnösnek*” [31] mutat be. Elmondása szerint a NER egy „*családi részvénytársaság*” [22][24][36][39], ahol néhány (Orbán közeli) család uralja az egész országot, akik 14 év alatt tönkretették az országot. [35] Elmondása alapján a kormánypárt politikusai „*meglopják, kifosztják, szolgástorba taszítják*” [39] a magyarokat. Gyűlöletet és félelmet keltenek [39] bennük propaganda médiájuk által: „*Magyart a magyar ellenségévé tették*” [31] és „*riogatják az embereket harmadik világháborúval*” [26]. A kormány médiáját gyakran „*göbbelsi*” [26][29] propagandának hívja, ezzel elnyerve a liberálisabb szavazók elismerését is, mivel párhuzamot von a NER és a náci Németország között; ezzel nyomatékosítja, milyen gonosz is a jelenlegi hatalom. Kiemeli, hogy a Fidesz még a saját szavazóit és a legelesettebbeket is elárulta [34], valamint „*az országot gyarmattá és összeszerelő üzemmé tette*” [39]. Ezek alapján Magyar a politikai konstrukciójában az Orbán-rezsimtől félti a magyar emberek szabadságát és jólétét.

3.7.3 ORBÁN ÉS MAGYAR ELLENSÉGKÉPZÉSÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Orbán és Magyar ellenségképei esetében egyaránt csak populista stílusjegyek találhatók (2. és 3. táblázat), vagyis mindketten az eliteket tekintik a legfőbb veszélyforrásnak a népre. Míg Magyar esetében ezek lekorlátozódnak a magyarországi elitekre – mely a kormányt és az ellenzékét is tartalmazza –, addig Orbán a nemzetközi elitől és annak hazai csatlósaitól félti országát. Míg Orbán ellenségkonstruálását átítatja egyfajta ideológiai ellentét vagy meggyőződés, addig Magyar sokkal pragmatikusabb szempontok alapján hozta létre ellenségképeit.

3.7.4 ORBÁN ÉS MAGYAR SZEREPE A MÁSIK ELBESZÉLÉSÉBEN

Orbán Magyar Péter politikai megjelenését egyfajta szappanopera vagy valóságshow elemként mutatja be a politikai palettán, amit nem lehet komolyan venni [8]. Ezt megerősíti azzal, hogy sose beszél róla konkrétan. Márki-Zayhoz hasonlóan¹ az ő nevét sem ejti kis soha, nehogy úgy tűnjön, hogy retorikáiban vele egyenrangú politikusként tekint Magyar Péterre, miközben őt is csak a globális elit bábjának próbál bemutatni. Ezenfelül még többször ki is jelenti, hogy Magyar azon állítása, hogy ő a Fidesz belső köreihez tartozott az csak „*legenda*” [20]. Magyar megjelenését csak baloldali belügynek tartja, ami teljesen el van zárva a kormánypárt politikusaitól és szavazóitól. [13] Ezzel is megerősítve, hogy Magyar semmilyen módon sem veszélyezteti a Fideszt, csupán az ellenzéki térfélen okozhat károkat. Ezzel szemben Magyar kijelenti, hogy ő nemcsak ellenzékétől vesz el szavazókat, hanem a kormánytól is [34][36], vagyis ő valóban veszélyes a kormánypárt hatalmára is.

Magyar esetében érdekes pálfordulás érzékelhető Orbán személyének megítélését illetően. Míg a kampány elején semleges, sőt pozitív kontextusban beszél a miniszterelnökről, addig a kampány későbbi részeiben már egyértelműen negatív színbe tünteti fel őt. Míg még februárban azt mondta, hogy „*végül is van egy jó miniszterelnökünk, és jó irányba megy az ország*” [22], addig a választások közeledtével már azt mondta: „*2015 óta tartja rettegésben Orbán Viktor a saját népét.*” [39] Azaz Magyar Péter stratégiájában egy eléggé radikális változás történt a választási kampány alatt a miniszterelnök személyével kapcsolatban. A későbbiekben is negatív szempontokat hoz fel ellene, mint például, hogy „*körülötte minden családtagja milliárdos vagy éppen százmilliárdos*” [24], vagyis ő egy korrupt politikus, aki a magyar adófizetők pénzét használja azzal, hogy meggazdagítsa szövetségeseit. Ezzel szeretné Orbán védelmező és a nép egyszerű gyermeke imázsát szertefosztatni.

¹ Ez a megállapítás a szerző korábbi szakdolgozatából következtethető ki

Magyar legfőbb újdonsága Márki-Zayval szemben, hogy ő megpróbálja Orbán ellenség narratíváit semlegesíteni, sőt ellene fordítani. Szerinte Orbán az egyetlen, aki migránsokat telepít be az országba [36][37], és ő az egyetlen, aki háborúba küldi a magyarokat Csádba [36]. Úgy véli pont Orbán a globalista, aki a multicégek érdekeit nézi a magyar emberek helyett, amikor betelepít „65 ezer ázsiai migránst” [36] az országba, hogy alacsonyan tartsa a magyar emberek fizetését [36]. A populisták esetében ez egy „szokásos érv, hogy rámutatnak arra, hogy az üzleti szféra profitál a bevándorlásból, mivel az hozzájárul a bérek alacsonyan tartásához” (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2018: 1677). Így összességében úgy mutatja be Orbánt, akinek tettei és szavai ellentmondásosak egymással; tehát, amitől próbálja védeni a nemzetet azt valójában ő hajtja végre a nép akaratával szemben. Ráadásul szerinte Orbán a magyar szuverenitás védelméről beszél, miközben „*kínai rendőröket hívunk ide vagy az orosz titkosszolgálatokat hagyjuk garázdálkodni*” [34] az országban. Így próbálja Magyar Orbán ellen fordítani saját fegyverét, hiszen ezzel a stratégiával Orbánt személyét teszi meg a népet veszélyeztető események legfőbb okaként, akitől neki kell megmentenie a magyar nemzetet.

3.7.5 ORBÁN POLITIKUS ÁBRÁZOLÁSA

Orbán konstrukciójában a politikusokat kétfelé lehet osztani: békepártira és háborúpártira. Míg a kormánypárti és a Fidesszel szövetségben álló pártok politikusai békepártinak, addig az ellenzéki és a nyugati mainstream pártokat háborúpártinak állítja be. Az ellenzéket a globális elit embereiként mutatja be, míg sajátjait pedig a magyarokért keményen dolgozó és harcoló politikusokként.

Orbán rengeteget dicséri saját pártját, főként azt, hogy mennyire stabil és erős világszinten is: „*A magyar politika stabilitása világszerte ismert és elismert; kétharmadunk van a parlamentben, a kormány is egységes, mert a Fidesz–KDNP inkább bajtársi szövetség*” [1]. Többször kiemeli a kormány sikereit (lásd: Orbán politikai kontextusa) és az ország előbbieken túli erősségeit: A gyors alkalmazkodási képességét (fegyverkezés) [1][4] vagy hogy egy technológiai forradalmi átalakulásnak (...) globális éllovasa (akkumulátoripar) [1] lett. Ezek alapján Orbán kijelenti saját munkáját is méltatva, „*hogy méltók a választók bizalmára.*” [3]

A kormány stabilitását még a jelenlegi ellenzéki állapotokkal is párhuzamba vonja: „*Nálunk rendezettség és erő, az ellenfeleinknél erőszakoskodás, választási dulakodás, lökdösődő vircsaft.*” Ezzel is megerősítve, hogy a jelenlegi ellenzék nem kormányzóképes. Ezentúl még ki is emeli pártját az ellenzékéből: „*Az erő, a lelemény, a kitartás, a jó ügy, amelyet szolgálunk, és mellettünk szól ellenfeleink állapota és képességei is.*” [16] Továbbá az ellenzéki politikusokat képmutatónak és kétszínűnek tartja, [1] akikben csak a háborúpártiság a közös.

[8][11][12] Az összes hazai ellenzéki politikusra bábként tekint, akiket a Soros-hálózat fizet, [8][11][14][16] hogy háborúba taszítsák az országot. [8] Azonban Orbán retorikájában a kormány nem fogja hagyni, hogy háborúba sodorják az ellenzék politikusai az országot: „*Mi, szemben az ellenfeleinkkel nem eszméket, hanem az európai embereket képviseljük, és mi vagyunk az európai embereket sanyargató brüsszeliták rémálma.*” [6]

Orbán elmondásai alapján a béke záloga a magyar nép számára kormánya hatalmon maradása. „*Amíg nemzeti kormány áll Magyarország élén, addig az orosz–ukrán háborúban egyik fél oldalán se fogunk beleavatkozni ebbe a háborúba.*” [9] Míg ha az ellenzék győzne, akkor „*belerántanak Magyarországot a háborúba.*” [8] Azaz a magyar emberek élete múlhat azon, kit választanak meg most. Orbán narratívájában, ha nem „*az új európai jobboldal*” [1] nyeri meg az EP-választást, akkor egész Európa belesodródhat a háborúba.

3.7.6 MAGYAR POLITIKUS ÁBRÁZOLÁSA

Magyar szerint jelenleg Magyarországon „*van két rossz*” [24]: az ellenzék és a kormány politikusai. Emiatt szüksége van az országnak egy olyan pártra, ahol „*magyar, tevékeny, proaktív és szorgalmas, a hazájukat szolgálni akaró emberek*” dolgoznak. [33] Míg pártját „*egy valós, megvesztegethetetlen, megszarolhatatlan, őszinte, egyenes, nyílt, szélsőségektől mentes politikai erőnek*” [27] mutatja be, addig állítása alapján a mostani pártok tele vannak „*nyelveket nem beszélő, korrupt, levitézlett, lusta politikusokkal.*” [36] Mint ahogy a populista vezetőknél ez szokás, Magyar politikai konstrukciójában is a fennálló ellenzéket és a kormánypártot összemossa mint akik lepaktáltak egymással (Müller, 2018: 137).

A jelenlegi politikusokkal szemben újonnan megszervezett pártjában a világ legjobb egyetemlein végzett fiatal és középkorú személyek találhatók, akik a szakmájukban már elérték, valamint emellett még számtalan nyelven beszélnek [36]. Sőt, kiemeli, hogy az ő jelöltségüket Magyarországon formabontó módon a nép által közvetlenül választották ki [36]. „*A Tisza Párt be fogja bizonyítani minden magyar embernek, hogy a politika lehet szép, lehet tiszta, lehet őszinte, lehet hasznos és lehet igazságos*” [39]. Egyszóval Magyar kijelenti, hogy ők tisztességesen fognak politizálni a jelenlegi magyar politikai elittel szemben, méghozzá úgy, hogy megszüntetik a gyűlöletet és a propagandát az országban [39].

Magyar saját politikai csoportosulása ellen indított kormánypárti támadások ellen úgy próbál védekezni, hogy a kormány legfőbb témáiból a magyarok legszélesebb körében népszerű fideszes álláspontokat átveszi. Vagyis a Fidesz migrációellenes és békepárti meggyőződését sajátjává teszi. „*A Tisza Párt elítéli az illegális migrációt és támogatjuk az ezzel kapcsolatos szigorú szabályozást*” [37], „*a Tisza Párt (...) a valódi béke pártja*” [39], valamint „*a Tisza*

párt célja, hogy a magyar családok békében és biztonságban, és hogy a gyermekeink háborús rettegés nélkül élhessenek.” [39] Ettől függetlenül is meg tudja különböztetni magát tőlük, főképp azért, mert Magyar azzal vádolja a kormányt, hogy ők valójában nem is meggyőződésük mentén politizálnak (lásd: Magyar ellenségképei).

3.7.7 A KÉT VEZETŐ FELFOGÁSÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A két vezető által megalkotott politikai világ a politikusok minősítését illetően szinte azonos. Mindketten egy dichotómiát hoztak létre, melyben vannak a szövetséges politikusok, akik megtestesítik a jót, a szakértőt, míg az ellenfél oldalán vannak a rossz, kapzsi és korrupt politikusok. Ez alapján a politikus konstrukciójuk retorikai stílusa Orbánnak és Magyarinak populista és elitista elemeket is egyaránt tartalmaz (2. és 3. táblázat). Populista mint az ellenséges politikai erők démonizálása, míg elitista mint saját maguk és szövetségeseik szakértelmének kielemezése. Ez az megállapítás is megerősítheti azon tézisémet, miszerint Magyar bizonyos szinten lemásolja Orbán politikai stílusát.

3.8 MEGKONSTRUÁLT POLITIKAI KONTEXTUS

3.8.1 ORBÁN POLITIKAI KÖRNYEZET ÁBRÁZOLÁSA

Orbán retorikáiban kettősség található a politikai környezet meghatározásakor. Negatív és pozitív hangvételű üzeneteket is megoszt közönségével. Míg a pozitív üzenetek a kormány sikereiről szólnak, addig a negatív üzenetekben azokról a veszélyekről beszél, amelyeket a rossz elit okozott akár közvetetten. Ezzel a módszerrel tudja még jobban elválasztani pártját és saját magát („mi”) a veszélyes elitektől („ők”), bemutatva, hogy mi vagyunk a jók és ők a rosszak.

Orbán gyakran hangoztatja, hogy harcok árán, de sikerült a népnek tett ígéreteit teljesítenie [1]. *„A munkahelyeket sikerült megvédeni”, „sikerült visszaadni a tizenharmadik havi nyugdíjat”, ráadásul „az inflációt, ha vért izzadva is, de letörtük és visszahoztuk.”* [18] A kormány sikereinek megemlékezésével tudja megnövelni saját vezetői ázsióját. Azt, hogy ő képes megadni a szavazóknak azt, ami elengedhetetlen számukra az életben való boldoguláshoz. Kijelenti, hogy *„Magyarország egy sikeres ország”, „egy biztonságos ország”* [15], ami az ő áldozatos munkájának köszönhető, hiszen már 14 éve ő vezeti az országot egyhuzamban, így az ország által elért sikerek valójában neki köszönhetőek.

Orbán retorikájában állandó szerepet kapnak a válságokat vizionáló kijelentések, hiszen a válságok elősegítik a populista politikusokat terveik megvalósításában (Müller, 2018: 158). *„Gazdasági válság, nyersanyaghiány, fegyverkezési verseny, járványok, hamis próféták, merényletek, baljós árnyak körülöttünk. Így szokott kezdődni.”* [36] Egy lehetséges (világ)háború napirenden tartása félelmet kelt a népben, akiknek így sokkal fontosabbá vált egy

eszme vagy politikai cél végrehajtása helyett az, hogy egy erős vezető legyen az ország élén, aki megmenti őket a bajoktól. „A válság, a rendkívüli állapot feléleszti és megerősíti a társadalom karizmaéhségét, pontosabban azt az igényét, hogy egy erőskezű, karizmatikus vezető megmentse őket” (Metz & Árpási 2020: 38). Így Orbán számára a bizonytalan környezet előnyös lehet, ugyanis Orbán karizmatikussága megerősítést nyert (Metz & Plesz 2022).

A legfőbb válság, ami meghatározza Orbán előadásait, az a szomszédban dúló háború. Az orosz-ukrán háború kirobbanása óta Orbán megszólalásainak állandó jellemzője lett a háborús retorika, ami teljes mértékben meghatározza a nép mindennapjait. Ezzel Orbánnak a fő célja, hogy megszilárdítsa saját békepárti szerepét úgy, hogy a háború borzalmait megjeleníti saját konstrukciójába. *„Két éve tart az öldöklés és a pusztítás. Százezrek haltak meg, milliók menekültek el a szülőföldjükről, a pusztítás mértéke felfoghatatlan.”* [23] Ráadásul a gazdasági problémákat a háborúval próbálja magyarázni: *„Tehát háború van és rossz lét ahelyett, hogy béke lenne és jólét.”* [28]

3.8.2 MAGYAR POLITIKAI KÖRNYEZET ÁBRÁZOLÁSA

Magyar retorikáiban is kettőség tapasztalható a politikai környezet meghatározásakor. Általában a regnáló hatalom és Orbán Viktor munkásságáról beszél, amelyeket leggyakrabban negatív kontextusban ad elő. Azonban néhány esetben megvédi őket, olyan esetekben, amikor számára nem releváns kritikákat fogalmaznak meg a kormánnyal szemben. Míg előbbi az alapfeltétele egy rendszerellenes hangulat létrehozásához, addig utóbbi többféle szempontból is hasznosnak tűnhet számára.

Magyar bizonyos esetekben a magyar kormány politikájával szemben tényyszerű állításokat tesz. Olyanokat, amelyek nem feltétlenül ártanak a kormány imázsának. Ez több okból is érdeke lehet Magyarnek. Először is lehetséges, hogy ezzel próbál magának a kormánypárttól szavazókat elcsábítani úgy, hogy bizonyos esetekben hozzájuk hasonlóan vélekedik ő is. Többször kritizálja a nyugati demokráciát [33], sőt úgy gondolja, hogy *„a magyar online nyilvánosság (...) sokkal színvonalasabb és sokkal szabadabb”* [26] mint nyugat-európai társai, ráadásul az Európai Unióban *„iszonyatos kettősmérce van Magyarországon kapcsolatán.”* [26][27] Másodszor ezzel próbálja magát objektívnak bemutatni, aki egyik oldal mellett sem elfogult. Így saját narratívái is sokkal hitelesebbnek tűnhetnek, merthogy ellenfele bizonyos álláspontjait is elismeri. Ráadásul ezzel a semlegesebb állásponttal sokkal kevésbé tűnik demagógnak, ekképpen próbálja még jobban elválasztani a róla kialakult képet Orbánétól.

Azonban ezzel együtt is Magyar megszólalásainak nagyobb részét képezik a jelenlegi magyar belpolitika negatív kontextusban való ábrázolása. Szilárdan megállapítja, hogy ma

Magyarországon iszonyatos válság van: politikai, morális, gazdasági, erkölcsi és jogi [21][27][30][31][32], amikkel alátámasztja, hogy „*ezt az országot sikerült 20 év alatt tönkretenni.*” [36] A magyarországi állapotokat katasztrofálisnak írja le, ahol szegénységbe taszították az embereket. „*Odajutottunk, hogy az Unió második legszegényebb országa vagyunk, (...) második legkorruptabb országa*” [26][27][34][36], ahol „*3,3 millió magyar él a létminimum alatt: 900 ezer idős nyugdíjas honfitársunk és több százezer gyermek*” [39]. Ezentúl még az oktatás- és egészségügy állapotát is elfogadhatatlannak tartja [36], sőt szerinté még a honvédség is katasztrofális állapotban van. [37][39] Tehát a kormány a múltat (idősgondozás), a jelent (országvédelem) és a jövőt (oktatás) is elárulta Magyar narratívája alapján. Ezzel a stratégiával szeretné maga mögé állítani a magyarokat minden korosztályban, merthogy kijelentései szerint a kormány valójában nem is törődik velük.

3.8.3 ORBÁN ÉS MAGYAR POLITIKAI KÖRNYEZETÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Mindkét vezető a politikát leginkább negatív kontextusba próbálja bemutatni, melysorán a politikai környezetet válságokkal teliként jelenítik meg, ami az egyik legfőbb jellemzője a populista előadás módnak. (2. és 3. táblázat) „A populizmus a válság, az összeomlás vagy a fenyegetettség érzékeléséből kapja a lendületet, ugyanakkor a drámaiság és a performanszok révén válságot is elő akar idézni” (Taggart, 2000 idézi: Moffitt, 2016: 48). Azonban a populista politikakép esetében „nem a válság megléte a fontos, hanem az a benyomás, hogy azt mások erkölcsi hiányosságai vagy erkölcstelen viselkedése okozza” (Metz 2024: 100). Tehát a válságok megjelenítésére elsősorban azért van szüksége a populistáknak a félelemkeltésen kívül, hogy megerősítsék a nép ellenszenvét a vezető által kijelölt ellenségekkel szemben, hiszen őket próbálják ezzel beállítani a népet veszélyeztető események okaiként. Ennélfogva az emberek úgy érezhetik, hogy minden rosszért azon szereplők romlottsága tehet. Míg Orbán a globális elitet és a Soros-hálózatot okolja e katasztrófák miatt, addig Magyar Orbánt és a kormányt hibáztatja azért, hogy ilyen válságossá vált az élet Magyarországon.

Csak hogy a két vezető nem csak negatív kontextusban beszél a politikáról. Orbán sokszor beszél a kormány politikájának sikereiről. Ilyenkor elitista stílust vesz fel (2. táblázat). Míg Magyar néha próbál tényszerű véleményt is megformálni a Fidesszel kapcsolatban, ami pluralista sajátosság (3. táblázat). A realistább meglátásaival sokkal valóságosabbnak és függetlennek tűnhetnek, valamint ezzel is választja magát el mindkét kulturális oldaltól. Így megalkotva a két oldaltól teljesen független identitástát, melyet nem képes befeketíteni egyik oldal sem.

3.8.4 ORBÁN ÉS MAGYAR POLITIKAKÉPE

Orbán és Magyar számára is a politika harcok sorozata, amiket meg kell vívni ahhoz, hogy elérhessék céljaikat. Mindkettőjük politikájának a konfliktus a mozgatórugója. Ez alapján kijelenthető, hogy mindkét vizsgált vezető politikai értelmezése populista stílusjegyeket tartalmaz (2. és 3. táblázat). „A populista vezetők úgy mutatkoznak be, mint kívülállók, akik harcolnak a »kirekesztett« emberekért, egy olyan politikai berendezkedéssel szemben, amely (...) a jól látható és hallható kisebbségekkel szövetkezett” (Ostiguy & Casullo, 2017: 12) a csendes többséggel szemben. Mindketten a magyar nemzetért harcolnak a veszélyes elitekkel szemben. Míg Orbán a brüsszeli elitekkel és a Soros-hálózattal harcol Magyarország szuverenitásáért, és azért, hogy kimaradjon a háborúból, addig Magyar Orbánnal, a kormánypárttal és annak szatellit ellenzékével harcol, hogy visszaszerezze a magyarok szabadságát. Ezenfelül mindketten kívül helyezik magukat a nép ellenségeként kikiáltott elitektől, akikkel szemben harcolniuk kell.

Orbán és Magyar is a választási kampányt egy harcként aposztrofálja, mely során le kell győzni a másikat. Orbán szerint „*egy választási kampányban vagyunk. Ilyenkor (...) harcolni kell.*” [9] Harc nélkül nem lehet megszerezni a választók bizalmát [18]. Orbán politikai cselekvéseit a konfliktusok uralják: „*meg kell küzdenem a vitákban a háborúpárti politikusokkal.*” [12] Magyar az egész politikai megjelenését harcként állítja be, amit saját magának kell megvívnia és túlélnie. [33] Itt a túlélést elsősorban a média ellene elindított karaktergyilkossági kísérletek elhárítása jelenti számára. A harcát illetően optimista, mivel szerinte miatta sok pozitív változás történt már az országban. [32] Ezenkívül harcias retorikájával szeretné mozgósítani az „*apátiába*” [21][22][39] zuhant szavazókat is: „*Nem lesz elég a fotelben ücsörögni vagy csak kommentelni, az kevés a változáshoz.*” [31] „*Tudjuk, hogy egy hosszú küzdelem előtt állunk. Mindenkire szükségünk van.*” [31]

3.8.5 ORBÁN IDEÁLIS DEMOKRÁCIÁJA

Orbán demokráciaideáljának alapja a nép uralma. Tehát eszerint a mindenkori kormánynak a nemzet akaratát kell megtestesítenie. „*Én tartom is magam ehhez, hogy az emberek véleményének megkérdezése nélkül az ország számára fontos döntéseket nem hozunk.*” [8] „A választókkal való közvetlen kapcsolat kialakításában prominens szerepet kaptak az ún. nemzeti konzultációk, amelyek keretében a miniszterelnök levélben kérdezi meg az állampolgárokat egy-egy kiemelt közpolitikai ügyről” (Körösenyi et al 2020: 58). Ezzel is megerősítve, hogy érdekli az emberek véleménye, és politikáját a választók véleménye alapján

alakítja. Kijelenti, hogy a kormány politikája „*kizárólag a magyar emberek érdekéből indulhat ki*” [8], még akkor is, ha ezzel a politikával egyedül is marad a világon.

Az ideális demokrácia Orbán számára magyarán szólva a jelenlegi magyar politikai rendszer, ami szerinte demokratikusabb mint nyugati társai, *mivel „a szólásszabadság Nyugat-Európában rossz bőrben van.”* [9] Ott szerinte valójában csak egy hegemon vélemény létezik – a többit ellehetetlenítik [10], közben pedig, aki híreket olvas Magyarországon *„kap egy konzervatív olvasatot, meg kap egy liberálist.”* [9] Egyszóval Magyarország *„valójában azért mégiscsak ez egy demokrácia, ahol szabadon lehet beszélni, ez egy biztonságos ország”* [15]. Szerinte a magyar demokrácia kiváló állapotára bizonyíték még a benne zajló *„nagyon nagy politikai küzdelmek”* [5] és a magas választási részvétel a választásokon [19].

3.8.6 MAGYAR IDEÁLIS DEMOKRÁCIÁJA

Magyar szerint egy ideálisan működő demokráciában a népnek közvetlenebb beleszólást kell kapnia a hatalom működésébe, miközben a hatalmon lévők korlátok közé kell szorítani. Magyar elbeszélései szerint a közvetlenebb demokrácia eléréséért *„a Tisza Párt egy olyan országot fog építeni, ahol a magyar emberek mondják meg, hogy ki vezesse az országot, hogy ki legyen a köztársasági elnök.”* [39] Ily módon a népnek lehetősége lesz közvetlenül megválasztania állam- és kormányfőjét is. Ezenkívül egy olyan Magyarországot szeretne megvalósítani, ahol *„az ország vezetői vannak az emberekért”* [39]; s nem pedig fordítva. Az általa elért magyar *„sikerek minden magyar sikerei lesznek”* [39], vagyis mindenki részesülni fog belőlük, nem csak a helyi elitek tagjai. Ezentúl még azt is megígéri választóinak, hogy korlátozni fogja a hatalmon lévők: *„Minden módon azon leszek, hogy a végrehajtó hatalmat, a kormányt korlátok közé szorítsuk.”* [26] Azonban konkrét terve ezzel kapcsolatban csak egy van: *„Beépítünk egy fétet (...) két ciklusig lehessen csak miniszterelnök.”* [40]

3.8.7 MAGYAR ÉS ORBÁN DEMOKRÁCIAIDEÁLJÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Orbán és Magyar esetében is a cél egy közvetlenebb demokrácia, amibe könnyebben bele tudnak szólni az állampolgárok. Míg Orbán szerint ez jellemzi hazánk jelenlegi demokratikus működését, addig Magyar szerint ez egyáltalán nincs így, sőt Orbán korlátlan hatalmigépezete elnyomja a népet [39]. Emiatt számára az is fontos egy demokráciában, hogy a hatalom is korlátozva legyen. Míg a közvetlen demokrácia ideálja leginkább a populista stílusra jellemző, addig a hatalom korlátozása már inkább a pluralista stílus sajátossága. Ebből következően Orbán demokrácia konstrukciója tisztán populista jellegű (2. táblázat), míg Magyar esetében a populista és a pluralista stílusjegyek keverednek egymással (3. táblázat) ebben az esetben.

Orbán Viktor			
Fogalmak	Stílusjegy	Stílustípus	Példa
Nép	Egységes, észszerű	populista	„A mi egységünk a legszilárdabb egész Európában.” (16)
Vezető (saját szerep)	A nép megmentője (harcos)	populista	„A politika értelme, hogy (...) úgy igazgassuk egy-egy ország lépéseit, hogy az jó legyen az embereknek.” (14)
Politikai szereplők			
Ellenség(kép)ek	Elit (globális)	populista	„Magyarország (...) gazdaságát már nem tudom hányszor próbálták itt a Sorosisták megfojtani meg kizsigerelni” (15)
Politikusok	Háborúpárti (Brüsszel, ellenzék)	populista- elitista	„A képmutató és kétszínű baloldal ott majd vitézkedhet.” (1)
	Békepárti (kormány, szuverenisták, Trump)		„A kormány Magyarországon józan és békepárti, és az ország biztonságban érezheti magát, ez így igaz.” (8)
Megkonstruált politikai kontextus			
Politikai környezet	Negatív (válság)	populista- elitista	„Két éve tart az öldöklés és a pusztítás. Százvezrek haltak meg, milliók menekültek el a szülőföldjükről, a pusztítás mértéke felfoghatatlan.” (3)
	Pozitív (elért eredmények)		„Az inflációt (...) letörtük és visszahoztuk, és a magyar gazdaság legalább olyan jó, de szerintem inkább jobb kilátásokkal rendelkezik, mint a legtöbb európai gazdaság” (18)
Politika	Konfliktus (EU, Soros)	populista	„Meg kell küzdenem a vitákban a háborúpárti politikusokkal.” (12)
Demokrácia	Népakarat beteljesülése (konzultáció, népszavazás)	populista	„Egy nagyon nagy többség van, volt is erről népszavazás, ezt világosan meg is mutatta, volt konzultáció, az is megmutatta.” (2)

2. táblázat: Orbán Viktor politikai stílusa Schoor (2017) elméleti kerete alapján

Magyar Péter			
Fogalmak	Stílusjegy	Stílustípus	Példa
Nép	Pluralista (sokszínű) Egységes, észszerű (magyar)	pluralista- populista	„Nem vagyunk egyformák.” (26) „Egy olyan országot építünk, ahol nincs jobb, nincs bal, csak magyar.” (39)
Vezető (saját szerep)	Rendszerellenes, bennfentes (remény) Rászorulókat támogatása (szociális érzékenység)	populista- pluralista	„Kezdjük meg a valódi rendszerváltást!” (39) „Az alsó 20%-ra ugyanúgy összpontosítunk. Ott kezdjük, ahol a legnehezebb.” (31)
Politikai szereplők			
Ellenség(kép)ek	Elit (DK, NER)	populista	„A politikai elitünk mindig kimaxolja a rosszat.” (27)
Politikusok	Korrupció (mindegyik) Szakértő (Tisza Párt jelöltjei)	populista- elitista	„Nyelveket nem beszélő, korrupció, levitézlet, lusta politikusok.” (37) „Az európai parlamenti képviselő jelöltjeinket (...) a szakmájukban már elért, sok nyelven beszélő, a világ legjobb egyetemén végzett fiatal és középkorú személyeket választottunk.” (36)
Megkonstruált politikai kontextus			
Politikai környezet	Tényszerű Negatív	pluralista- populista	„A magyar online nyilvánosság (..) sokkal színvonalasabb és sokkal szabadabb mint például Belgiumban, Franciaországban.” (26) „Hazánk a rendszerváltás utáni évek legnagyobb politikai, morális és jogi válságába süllyedt néhány hét alatt.” (30)
Politika	Konfliktus (NER, DK)	populista	„Egy hosszú küzdelem előtt állunk” (31)
Demokrácia	Hatalom korlátozása Közvetlen népakarat	pluralista- populista	„Minden módon azon leszek, hogy a végrehajtóhatalmat, a kormányt korlátok közé szorítsuk.” (26) „A Tisza Párt egy olyan országot fog építeni, ahol a magyar emberek mondják meg, hogy ki vezesse az országot, hogy ki legyen a köztársasági elnök” (39)

3. táblázat: Magyar Péter politikai stílusa Schoor (2017) elméleti kerete alapján

4 NORMASZEGÉSEK

Míg a politikai stílussal az adott vezető politikai előadásának tartalmi elemeit vizsgáljuk, addig a normaszegések vizsgálatánál a politikus előadásmódját vizsgáljuk, mármint a módszert, mely alapján átadja a hallgatóságnak politikai konstrukcióját. Utóbbinál Aiolfi (2022) megközelítését a legcélszerűbb használni, ugyanis a transzgresszió segítségével könnyedén el lehet határolni a populistákat más politikai szereplőktől (Metz 2024: 102). Aiolfi (2022) „normaszegés” fogalma ad egy olyan elméleti keretet, amellyel meg lehet állapítani az adott politikusról, hogy populistá, hiszen a normaszegés a legspecifikusabb populistá sajátosság.

A két vezető normaszegéseinek gyakoriságából adódóan kijelenthető, hogy Magyar Péter és Orbán Viktor is populistá. Azonban a normaszegések vizsgálatával világosabb képet kapunk arról is, milyen stratégiát alkalmaznak politikájukban, és milyen szerepet kapnak ebben a normaszegéseik. Ráadásul így könnyebben össze lehet hasonlítani a két vezető politikáját is.

4.1 INTERAKCIÓS NORMASZEGÉS

Orbán interakciós normákat megbontó előadásai két részre oszthatók: a politikai intervencióra és a rivális kigúnyolására. A politikai intervenció során Orbán beszédeiben nyíltan kampányol Donald Trump amerikai elnökjelölt mellett. *„Ha a Jóisten velünk van, Trump nyer”* [17] Sőt, Orbán beleilleszti őt is saját harcába, ahol Trump Orbán harcostársaként jelenik meg, aki segít neki elhozni a békét. *„Donald Trump békepárti”* [5], mint ahogy ő is. Azonban ez felettébb szokatlan egy szövetséges állam vezetőjétől, hogy ennyire nyíltan támogatja az egyik elnökjelöltet az amerikai kampány kellős közepén. *„A mostani elnök reményeink szerint távozik, Trump elnök visszatér”* [2] A vizsgált kampányban Orbán őt hozza szóba a legtöbbször, akit mindemellett mindig pozitív kontextusban említ meg egyfajta hősként ábrázolva. Ezzel a legfőbb célja Orbánnak, hogy Trump győzelme után az amerikai elnök egyik legszorosabb szövetségeseiként tudjon szerepelni, aki így még inkább jelentős globális szereplővé válik.

Orbán egy másik interakciós normaszegése az ellenfél kigúnyolása. Ez ugyan kevésbé jelentős Orbán retorikájában, mint Trump nyílt támogatása, azonban így is egy fontos eleme. Magyar kigúnyolása legtöbbször indirekt módon történik, mivel általában nem is vesz róla tudomást. Azonban néha említést tesz Magyar megjelenésére a politikai térben, amiben egyfajta valóságshow-hősként jeleníti meg [8], ezzel nyomatékosítva Magyar szerepének jelentéktelenségét. Rajta kívül leginkább a brüsszeli politikusokat gúnyolja ki, akik szerinte képtelenek békét hozni Európára: *„Ezeknél a kétbalkezes vezetőknél még egy szépségversenyen is többet tudnak a világbékéről.”* [10] Ráadásul *„Brüsszel Sorosnak kibicel”* [16], vagyis az ottani politikusokat nem is tartja önálló szereplőknek, csupán Soros végrehajtóinak. Ezentúl

még egyszer sikerült odaszúrnia a Momentumnak is: „*A Jóistennek van humorérzéke, mert a párizsi olimpia évében írta ki a magyar történelemből a Momentumot.*” [19]

Magyar Orbánhoz hasonlóan gyakran használja interakciós normaszegésként a riválisai kigúnyolására. Orbánt leginkább ilyenkor öregként vagy tolvajként állítja be. Szerinte Magyarországnak „*nem utcai harcosokra, berozsdásodott terminátorokra van szükség, hanem tisztességes, becsületes emberekre.*” [39] Ezzel szembeállítja magát - a tisztességes és becsületes embert - a megöregedett, tolvaj harcossal, aki ha vendégségbe jön, kilopja a vendéglátója alól a házat. [19] „*A házunk, miniszterelnök úr, a házunk, a hazánk, a mienk. Nem kirabolni való szabad préda.*” [19] Rajta kívül még két EP képviselőt Deutsch Tamást és Gyürk Andrást gúnyolja ki, akikhez „*képest jobban képviselni (a magyarokat) nem egy nagy feladat*” [32], ezenkívül utóbbit többször is „*Mr. Nobody*”-nak [32][36] csúfolja Magyar.

Magyar Orbántól eltérően többször is megszólítja őt beszédeiben. Felszólalásában felszólítja a miniszterelnököt, hogy tovább ne rabolja ki a hazát [39], és távozzon a miniszterelnöki pozíciójából. „*Itt az idő, Miniszterelnök Úr, lépni kell! El lehet menni, pozíciót lehet vállalni.*” [36] Ezzel a fő célja, hogy párbeszédre kényszerítse Orbánt, így pedig sikerüljön neki Orbán azon stratégiáját megbontania, amely Magyart alárendelt szerepbe helyezi Orbánnal szemben, mivelhogy tudomást sem vesz róla. Azonban, ha Orbán válaszol Magyar vádjaira, akkor ezzel releváns politikai kihívójává emeli Magyart. Ráadásul ebből adódóan még megnyeri az Orbán-ellenes szavazók széles szimpátiáját is, mivel ki meri mondani azt, amit mindnyájan gondolnak és ki akarnak mondani a miniszterelnöknek.

4.2 RETORIKAI NORMASZEGÉS

Mindkét politikus retorikai szempontokból szegi meg leginkább a politikai normákat. Ilyenkor leginkább a magyar nemzet dicső múltjáról nosztalgiáznak, valamint közvetlenebb stílusban beszélnek követőikkel, így létrehozva egy családiasabb légkört követőik társaságában.

Mindkettőjük nyilvános előadásainak állandó eleme, hogy közvetlenül megszólítják a hallgatóságukat, és megpróbálják a beszédüket úgy előadni mintha csak egy baráti beszélgetés lenne a közönséggel. Felszólalásaik állandó eleme a „*kedves Barátaim*” [6][10][16][30][39] megszólítása a nézőknek. Ezenkívül mindketten próbálnak létrehozni saját népükkel egy kollektív cselekvést, amikor is közös célokért harcolnak és közös sikereket érnek el együtt (lásd bővebben: Orbán és Magyar szerepének összehasonlítása). Így válnak eggyé a követők a vezetőjükkel.

Szintén közös pont a két vezetőnél a dicső magyar múlt felemlítése és beillesztése a jelen politikájuk kontextusába. Ez eredetileg Orbán sajátossága volt, amit már évtizedek óta

használ, de a mostani kampányban különös módon Magyar is elkezdte használni ezt a retorikai normaszegést. Magyar megjegyzi, hogy a magyarok mindig legyőzték a zsarnokságot: „*Mi, magyarok a történelem során leráztunk magunkról a 150 éves török megszállást, a 45 éves kommunista elnyomást.*” [31] Ezáltal adva reményt szavazóinak, hogy vissza tudják szerezni szabadságukat a hatalomtól. Orbán a mostani politikai helyzetet a két világháború kirobbanása előtti légkörhöz hasonlítja. Szerinte, mint a két világháború előtt, most is próbálják nagyobb politikai hatalmak háborúba sodorni Magyarországot.[12][14][15] Ezzel azt a látszatot kelti, hogy most is bármikor kirobbanhat egy világháború, és ha ő nincs, akkor a magyar nemzet újra borzalmas veszteségeket fog elszenvedni. Mindketten a 48-49-es szabadságharcosokat tekintik példaként, akikhez méltóan nekik is harcolniuk kell a szabadságukért az elnyomó elitekkel szemben. [4][6][23][27] Ezentúl még ugyanúgy szeretnek a régmúlt hazafias idézeteit beletenni mondandójukba. Magyar és Orbán közösen idézik a Magyar Nemzet ikonikus sorát, mellyel saját politikájukat akarják megmagyarázni: „*Rabok legyünk vagy szabadok?*” [6][24] Ez a döntési kényszer adja vissza leginkább politikájuk jellegzetességét: a népnek harcolnia kell a zsarnok elitekkel szemben, hogy végre elnyerhessék szabadságukat, vagy szolgák maradnak.

Magyar Orbántól eltérő retorikai normaszegése az ellenfeléről kapott belső információkkal, valamint a rendszer működésének és logikájának széleskörű ismeretével való kérkedése. Vagyis megszólalásaiban közli minden magyar számára, hogy „*ismerem őket kívülről-belülről.*” [24] Ezentúl még azt is kijelenti, hogy a miniszterelnök „*legközvetlenebb környezetéből kapok információkat*” [32], ugyanis „*sok mindenkit ismerek ebben a rendszerben.*” [22] Ezáltal azt a látszatot kelti, hogy sikerült neki a hatalom egységét megbontania, így könnyebbé válhat számára a rendszer teljes megszüntetése.

4.3 POLITIKA SZÍNPADI NORMÁINAK MEGSZEGÉSE

Orbán és Magyar is megszegi a politikai előadások szabályait azzal, hogy hétköznapi beszédmodot használnak és összeesküvés-elméleteket osztanak meg a közönségükkel. Magyar legfőbb konteója, hogy a magyarokat mesterségesen megosztják a politikai elitek a „*mesterségesen létrehozott hatalom fennmaradása céljából.*” [27] Orbán pedig nyilvánvalóan legitimálja is azokat: „*összeesküvések vannak.*” [15] Ez abból fakadhat, hogy politikája nagyrésze összeesküvésekből áll. Ilyen például Soros György megkonstruált alakja is, mint a világ legnagyobb összeesküvője. [15] Aki megtámadta az országot, bevándorlók befogadására kényszerítené a magyarokat, és fenntartaná a háborút. [2][9][14][15]

Orbán és Magyar is közvetlenebb beszédstílust vesz fel előadásaikban, ahol szlengeket használnak, vicces megjegyzéseket és popkulturális utalásokat tesznek, amelyekkel

megbontják a politikai előadások normáit. Ezek a kiszólások megbontják a hivatalos viszonyt a vezető és követői között, mivel így próbálják saját személyüket közelebb hozni a néphez mintha csak barátok lennének. A szlengek használata egyik politikusra sem jellemző igazán, azonban Magyar néha használ szlenget beszédeiben mint a „*kimaxol*” [40] vagy a „*megmókol*” [36] kifejezés. Azonban nem egyedül a szlengekkel lehet kötetlenebbé tenni megszólalásaikat.

Mindkettőjük számára azonban jellemzőbb a popkulturális utalások használata. Ilyenkor különböző műalkotásokból idéz a két politikus, melyekkel saját politikájuk nagyságát vagy ellenfeleik lekicsinylését hivatottak érzékeltetni, miközben ezzel próbálják humorosabbá és meghökkentőbbé is tenni politikai üzeneteiket, hogy a közönséget szórakoztassák. Orbán többször Magyar megjelenését a politikába kigúnyolja, ami szerinte csak egy „*Való Világra emlékeztető (...) közjáték*.” [8] Azonban Orbán legemlékezetesebb popkulturális utalása a Tankcsapda saját politikájára átirított ezen sorai: „*Aki pokolra kíván jutni, annak balra a második ajtó*.” [16] Ezzel a figyelemfelkeltőnek szánt mondattal hirdeti a baloldal romlottságát Orbán. Magyar Orbánnál gyakrabban használ popkulturális utalásokat, amelyekkel leginkább a kormányt és „*őfelsége ellenzékét*” [34][36][38] gúnyolja ki, akik „*az ereszen lemásznak és elszívnak néha egy spanglit*.” [16] Emellett ezzel a módszerrel próbálja gyávának beállítani Gyurcsányt és Orbánt, mivel nem hajlandóak elmenni vele vitázni: „*a két Sir Robin a bátor bátran elfutott*” [39], amivel a Gyalog Galopp egy szereplőjével asszociálja őket.

Mindketten több magyar közmondást is saját politikai narratívájuk szolgálatába állítanak, hogy ezzel csenjenek némi humort és furfangosságot mondanivalójukba. Orbán szerint például a baloldalon „*aki ott nem lép egyszerre, nem kap dollárt estére*” [16], amivel az ellenzéki politikusokat Soros György pártkatonáiként ábrázolja, akik a pénzért elárulják saját hazájukat. Mindeközben Magyar kijelenti, hogy „*meghalt Mátyás, oda az igazság*” [39], amivel utal a mostani rezsim romlottságára és igazságtalanságára.

Orbán retorikájában többször is szerepelnek focus metaforák [8][16][17][20], melyekkel próbálja érthetőbben elmagyarázni a különböző politikai jelenségeket az átlagember nyelvén. A mostani választások állását így írja le: „*Óriási gólhelyzetben vagyunk, ajtó-ablak. Most már csak be kell passzolni. Be lehet azt piszkálni, pöckölni, tuszkolni*.” [16] Ezzel szeretne szorosabb kapcsolatot kialakítani a futballt szerető szavazókkal, és létrehozni maga köré egy átlag magyar szurkoló imázsát is, aki végig szurkolja a magyar válogatott összes meccsét.

Orbán a szavazóival szeretne közvetlenebb és meghittebb kapcsolatot létrehozni. Ennek érdekében többször mesél magánéleti dolgairól is, ami szokatlan egy politikustól. Beszél arról, hogy „*milyen kalandjaim vannak a háborúról szóló nemzetközi tárgyalóasztaloknál*” [14],

bennfentes családi információkról [13], olimpiai élményeiről [13] és Lukács Györggyel történt eszmecserejéről is. [18]

Orbán beszédstílusát közvetlenebbé teszi azzal is, amikor a politikai felszólalásoktól szokatlanul erős kifejezéseket használ ellenfeleire. A nyugati hatalmak politikai törekvéseit (háború, migráció, genderpolitika) „*elmebetegségeknek*” [15] nevezi, amiktől „*kiveri a víz az embert, herótót kap.*” [15] A brüsszeli politikusokat nyíltan ostobának állítja be és fenékbe is billentené őket [15]: „*Lassan mondom, hogy Brüsszelben is megértsek*” [16] Ezentúl még „*LMBTQ-s bolondságokról*” beszél, ezzel az egész politikai kérdéskört elbagatellizálja.

Magyar esetben többször is megtörténik, hogy különböző médiamunkásokkal ellenségesen viselkedik. Több interjú alatt is félbeszakította és ellentmondott a műsorvezetőnek [32][36][37]. Ezzel megszegi az interjúadás íratlan szabályát. Ezentúl még több médiumot is lepropagandistáz, amiben az a meglepő, hogy a kormányellenes médiumokat is ugyanúgy támadja, ha számára kedvezőtlen cikket jelenítenek meg róla. Őket egyszerűen csak „*baloldalinak tartott fizetett propagandistáknak*” nevezi. [26] A két leghírhedtebb csörtéje a HVG-vel és az ATV-vel történt, mely során előbbi újságíróját Dezső Andrást [28], míg utóbbi esetében a komplett ATV-t propagandistának kiáltotta ki, miközben az ő műsorukban vett részt. [38] Ezzel a stratégiával megkísérli elbagatellizálni a róla írt rosszalló cikkeket, és így bemutatni az egész magyar médiát a jelenlegi rendszer kiszolgálójaként. Ezzel legitimálva egy saját médiahálózat létrehozását, ami szerint csak a valóságot írja majd le. Célja még ezzel a kormányellenes médiumokat is öncenzúrára kényszeríteni, vagyis hogy róla ne írjanak negatív kontextusban cikkeket, merthogy akkor őket is a kormány propaganda lapjának fogja beállítani.

Magyar a követőivel való szorosabb kapcsolat kialakítása érdekében a választások előtti utolsó gyűlésén bevonja a közönséget. Kérdéseket tesz fel, amelyekkel dichotómikus választás elé állítja szavazóit. „*Kérlek válasszatok: propaganda vagy valóság?*” „*Korrupció vagy tiszta közélet? További leszakadás vagy fejlődés? (...) Kelet vagy Nyugat? (...) Fidesz vagy Tisza?*” [39] Ilyenkor pedig a közönség együtt mondhatja ki a párt alapelveit jelképező szavakat, ami elősegítheti a kollektív identitás létrehozását szavazóiban.

4.4 ORBÁN ÉS MAGYAR NORMASZEGÉSÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Orbán és Magyar normaszegései sokban hasonlítanak egymásra. A normaszegés mind a három típusát rendszeresen használják mindketten (4. és 5. táblázat), ráadásul még több azonos normaszegési stratégiát is használnak. Ilyen például a dicső múltra való utalás saját politikájuk mentén, melyben saját politikai cselekvésüket párhuzamba vonják a történelmi magyar hősök tetteivel. Ezenkívül mindketten alkalmazzák a rivális kigúnyolását, a hétköznapi beszédmódot,

az összeesküvés-elméleteket és a közvetlen beszédstílust a hallgatósággal. Sőt, utóbbit még tovább is fejlesztette Magyar, mely során a közönséget is bevonja az előadásába az eldöntendő manicheista kérdéseinek a segítségével. Tehát elmondható, hogy hasonlóféleképpen használják a normaszegéseket előadásaikban, bár mindkét szereplőnek megvannak a maga sajátosságai.

A normaszegések legfőbb célja, hogy a vezetők közelebb helyezték személyüket követőikhez, továbbá az ellenfeleiket nevetség tárgyává tegyék, így pedig komolytalan szereplőként állítsák be őket politikai konstrukciójukba. Ezzel a viselkedésmóddal könnyebben képesek azonosulni velük követőik, így létrehozva egy erősebb és szorosabb kapcsolatot a vezető és követői között. Így válnak olyan vezetővé, aki paradox módon egy közülük, de mégis különb, kiválóbb náluk (Metz, 2020: 212), mivelhogy ők azok egyedül, akik politikai konstrukciójuk alapján képesek megvédeni a népet a veszélyektől, eközben pedig ugyanúgy beszélnek, mint az átlagember, ugyanúgy rajonganak a futballért, ugyanúgy néznek filmeket, hallgatnak zenét, és akiknek még van humorérzékük is.

Orbán Viktor		
Normaszegés típusa	Normaszegés	Példa
Interakciós	Politikai intervenció	„Ha a Jóisten velünk van, Trump nyer” (17)
	Rivális kigúnyolása	„Ezeknél a kétbalkézes vezetőknél még egy szépségversenyen is többet tudnak a világbékéről.” (10)
Retorikai	Történelmi nosztalgia	„1848 márciusában Európa lángokban állt. (...) Mit csináltak a magyarok? Verset írtunk. 12 pontot szerkesztettünk. Átsétáltunk Pestről Budára. Az volt az első békemenetünk.” (16)
	Közvetlen beszédstílus	„Kedves Barátaim!” (6) (10) (16)
Szabályszegés	Hétköznapi beszédmód	„Mi vagyunk a korán kelő magyarok pártja, és aki korán kel, választást nyer.” (16)
	Konteó	„Összeesküvések vannak.” (15)

4. táblázat: Orbán Viktor normaszegései Aiolfi (2022) elméleti kerete alapján

Magyar Péter		
Normaszegés típusai	Normaszegés	Példa
Interakciós	Rivális megszólítása	„Képviselő Úr, ez egy politikai drog, ne szokjanak erre rá.” (37)
	Rivális kigúnyolása	„Nem utcai harcosokra, berozsdásodott terminátorokra van szükség, hanem tisztességes, becsületes emberekre.” (39)
Retorikai	Történelmi nosztalgia	„Mi, magyarok a történelem során leráztunk magunkról a 150 éves török megszállást, a 45 éves kommunista elnyomást.” (31)
	Közvetlen beszédstílus Bennfentes információk	„Kedves Barátaim!” (30) (39) „Nem akarom stresszelni a Miniszterelnök Urat (...), de a legközvetlenebb környezetéből kapok információkat.” (32)
Szabályszegés	Interjú megzavarása	„Legyen szíves pontosan idézni!” (38)
	Hétköznapi beszédmód Nézők bevonása	„Őfelsége ellenzéke” (34) (36) „Kérlek választatot: propaganda vagy valóság? Korruptió vagy tiszta közélet?” (39)
	Konteó	„Megosztják az országot mesterségesen.” (24)

5. táblázat: Magyar Péter normaszegései Aiolfi (2022) elméleti kerete alapján

5 A KÉT VEZETŐ REAKCIÓJA A VÁLASZTÁS EREDMÉNYÉRE

Orbán és Magyar egyaránt saját győzelmeiként jelenítette meg a választások eredményét. Míg az európai parlamenti választáson a Fidesz-KDNP-re több mint 15%-kal többen szavaztak mint a Tiszára, addig a budapesti listán alig 10 ezer szavazattal kaptak ki a Fidesztől. Ez kontextustól függően mindkét párt számára tűnhet győzelemnek és vereségnek egyaránt, ezért történhetett meg, hogy a két rivális együtt örülhetett ezeknek az eredményeknek.

Orbán így értékeli a választásokat: *„Budapesten és Magyarországon a mai napon két választást tartottak, mind a kettőt megnyertük. Ráadásul háborús helyzetben, nehéz csatában arattunk fontos győzelmeket.”* [19] Tehát Orbán a győzelem tényét helyezi előtérbe, mivel valóban mindkét választást megnyerték. [20] Ezzel szemben Magyar állítása alapján Orbánék *„óriásit buktak”,* mivel *„a Fidesz százalékosan sosem ért el EP választáson ennél rosszabb eredményt.”* [40] Mindkettő politikus állítása igaz, mégis teljesen másképp értékelik az eredményeket. Magyar szerint *„ez egy óriási győzelem; a demokrácia győzelme”* [40], tehát saját előadásában a Tisza Párt választáson elért eredményeit sikerként állítja be. Viszont Orbán így vélekedik az eredményekről: *„a mai napon legyőztük a régi ellenzéket, a mai napon legyőztük az új ellenzéket, és mindegy, hogy hívják az éppen soros ellenzéket, újra és újra, mindig le fogjuk őket győzni.”* [19]

Magyar az választások után azt hangoztatja, hogy az eredmények láttán a fideszesek *„rettegnek”* [20]. Ezt abból következteti ki, hogy meglepte a közvéleményt, hogy a Tisza Párt ennyire megközelítette a kormánypártokat a választáson, miközben szerinte ellenfelei több milliárd forintot égettek el az ő lejáratására [40], mialatt ő *„egy fillért nem költött”* [40] a kampányra. Orbán ezzel szemben úgy gondolja semmi ok az aggodalomra, mivel *„15 százalékkal vertük meg a másodikat. Mi vagyunk messze a legnagyobb párt.”* [20] Ráadásul még nőtt a szavazóbázisuk is, hiszen *„soha ennyien nem szavaztak még ránk európai parlamenti választáson. (...) Mégiscsak több mint kétmillióan szavaztak ránk”.* [40] Összeségében mindkét vezető elégedett az eredményekkel, és biztosra veszi, hogy a 2026-os parlamenti választásokat az ő pártja fogja megnyerni.

6 KONKLÚZIÓ

A dolgozatom alapján Magyar Péter sikerének a legfőbb oka, hogy eredményesen elválasztotta személyét mindkét (ellenzék-kormány) oldaltól. Stratégiájának alapja az volt, hogy bizonyos álláspontokat átvett a kormánypárttól (háború, migráció) míg más ügyeket az ellenzéktől vett át (korrupció, jogállamisági aggályok). Olyan ügyeket vett át mindkét oldaltól, melyekkel a legszélesebb köre a választópolgároknak egyetért. Ezentúl politikai céljai szimplán pragmatikusak voltak, ideológiától mentesek, ezzel is még inkább elkülönítve magát mindkét oldaltól. Ezenfelül sikerült létrehoznia saját személye köré Orbán potenciális kihívójának képét, amellyel sokkal kedvezőbb esélyekkel indulhat majd neki a következő választásoknak a perszonalizált (Körösényi et al. 2020; Metz & Plesz 2022) magyar politikai környezetben.

A kutatásból kiderült, hogy mindkét szereplő politikai konstrukcióját többféle politikai stílus is jellemzi, ráadásul több fogalmat is hasonlóan értelmezett a két vezető, ebből adódóan pedig politikai stílusuk hasonlósága kétségtelenné vált. Orbán esetében a populista stílusjegyek mellett elitista stílusjegyek is jellemzik retorikáit, ugyanúgy, mint a regnáló Donald Trump esetében is (Schoor, 2019). Ez a fajta kevert politikai stílus azért előnyös Schoor (2019) szerint, mivel „ötvözi a hagyományosan kormányzati szereppel járó elitidentitás előnyeit a nagy csoporthoz tartozással” (Schoor, 2019: 204). Ebből adódóan pedig azok számára is vonzó lehet az ilyen vezető, akik nem azonosulnak a vezető által létrehozott közös identitással, de szeretnének a számukra előnyös csoport részesei lenni. Eközben pedig Magyar esetében közel azonosak a pluralista és populista jellemzők az általa kialakított politikai világképben. Ettől függetlenül mindkét szereplőt tekinthetjük populistának, mivel a populisták eszköztára általában heterogén (Casullo, 2020). Orbán politikai konstrukciójában dominálnak a populista elemek, ámde Magyar retorikaiban közel azonos szerep jut a pluralista- és a populista elemeknek, így nem jelenthető ki egyértelműen, hogy Magyar populista lenne politikai stílusa alapján.

Mindkét vezető politikai stílusát bizonyos mértékben jellemzi a populizmus. Azonban ahhoz, hogy teljes bizonyossággal kijelenthető legyen, hogy Magyar Péter is populista, meg kellett vizsgálni a két szereplő normaszegéseit is. Ebből kiderült, hogy Magyar megszólalásainak többségében meghatározó szerep jutott a normaszegéseknek pont úgy ahogy Orbán esetében is. Továbbá mindkét politikus a normaszegések mindhárom típusát rendszeresen használta, ezzel még inkább kizárva azt, hogy a normaszegések használata csupán esetleges az ő esetükben. Magyar normaszegéseivel elsősorban ellenfelei kigúnyolása a célja, valamint az őt kritizáló kormánykritikus szereplők összemosása a kormánnyal. Orbán esetében

pedig elsősorban saját (világ)politikai szerepének megerősítése a cél, valamint az ellenség nyersebb, közönségesebb kritizálása. Azonban mindkettőjük számára a legfontosabb szempont, hogy normaszegéseikkel megerősítsék saját imázsukat, ezzel együtt követőik közelebb érezzék magukat hozzájuk, így erősítve meg saját karizmatikus vezetői képüket is.

Ezek alapján a két vezető diskurzusainak kielemezése során kiderült, hogy téziseim helytállóak voltak, vagyis bebizonyosodott, hogy Magyar választási kampánya során bizonyos mértékben átvett Orbántól retorikai elemeket, ennek okán pedig a két vezető politikai stílusa több ponton is azonos lett. Ennélfogva a dolgozatnak sikerült megcáfolnia Dunleavy (2010) azon tézisének, ami szerint a domináns pártok ellen az optimális stratégia, ha mindig az ellentétet mondják annak, amit a domináns párt képvisel. Napjaink magyar politikája bebizonyította, hogy ez a meglátás téves, mivelhogy Magyar Orbán politikai álláspontjait részben átvette, miközben az „óellenzék” teljesen ellentétbe állította magát a kormány álláspontjával, mégis Magyar lassanként átveszi a többi ellenzéki párt szavazóbázisát. Ezentúl még a második tézis is bebizonyosodott, ami alapján kijelenthető, hogy Magyar Péter Orbánhoz hasonlóan legfőbb politikai eszközévé vált a normaszegések széleskörű használata, így őt is populistának lehet tekinteni.

A dolgozat a kutatási kérdésén és a tézisein túl még ismereteket ad át a populizmus természetéről, sajátosságairól különböző tudományos populizmus megközelítések bemutatásán keresztül, melyek segítségével érthetőbbé teszi az olvasó számára, miért és hogyan vált a populizmus a világpolitikát leginkább befolyásoló jelenséggé. A dolgozat ezentúl még hasznos információkat nyújt a két vezető politikájának jellegzetességeiről politikai stílusukon és normaszegéseiken túl is, ami még inkább megkönnyíti a magyar politikai rendszer jelenlegi állapotának és a két politikus karakterének a megértését.

Magyar és Márki-Zay között a legszembevetőbb különbség, hogy Magyar teljesen el tudott határolódni az ellenzéki pártoktól is, miközben Márki-Zay kénytelen volt részesévé válnia a baloldalnak. Ennélfogva Orbán ellenség narratívájában nehezebben sikerült beilleszteni őt, ráadásul Magyar Orbán legsikeresebb témáiban azonos álláspontot vett fel. Márki-Zay mögött nem volt egység, többször saját szövetségesei is kritizálták, míg Magyar az őt kritizálókat párhovatarozásuktól függetlenül összemosta a kormánnyal, míg legközelebbi szövetségesei egységesen kiálltak mellette. Az EP-választás eredményei megerősítik, hogy Magyar saját vezetői imázsát eredményesebben építette fel, mint Márki-Zay².

² Ebben a bekezdésben szereplő megállapítások a szerző korábbi szakdolgozatából következtethetők ki

A dolgozat terjedelmi korlátja miatt nem volt lehetőség megvizsgálni a két vezető nem nyelvi performitását, így pedig csak a diszkurzív-performatív módszertan diskurzusokra koncentráló elméleti megközelítéseit tudtam használni. A tanulmány többféleképpen is tovább bővíthető a jövőben. Releváns lehet, hogy a tanulmány alapján a két vezető közösségi médiás tartalmait is kielemezzük, ahol már elengedhetetlen lenne a vezetők megjelenésének a vizsgálata is. Lehetséges más országok választási kampányát is megvizsgálni ezzel a módszerrel, leginkább a perszonalizált kétpártrendszerek esetében mint például az Egyesült Államokban. Így a dolgozatom módszerét használva akár többletinformációkra is szert tehetünk Trump vártnál is jobb eredményének okairól és jellemzőiről, vagyis arról, miképp befolyásolta a populizmus az amerikai választási kampányt is. Ezentúl még érdemes lehet nemzetközileg összehasonlítani a két vezetőt más populista vezetőkkel, hogy még inkább megérthessük a populizmus működését és sikereinek okát.

Jelen tanulmány során a populizmust leginkább a vezetők felől vizsgáltam beszédeiken keresztül, azonban a követők nézőpontjából nem vizsgáltam meg a jelenséget. Magyarországon több évtizede már domináns helyzetben van egy populista vezető kormánya; továbbá az őket leginkább veszélyeztető politikai vezetőről is kiderült, hogy Orbánhoz hasonlóan diskurzusait jelentős mértékben jellemzik populista stílusjegyek. Így érdemes lehet megvizsgálni a követők szemszögéből is ezt a jelenséget, miért is lett hazánk a populizmus egyik legnagyobb fellegvára.

7 IRODALOMJEGYZÉK

- Aiolfi, T. (2022). Populism as a transgressive style. *Global Studies Quarterly*, 2(1), 1-12
- Aslanidis, P. (2016). Is populism an ideology? A refutation and a new perspective. *Political studies*, 64(IS), 88-104.
- Casullo, M. E. (2020). Populism as synecdochal representation: Understanding the transgressive bodily performance of South American presidents. In *Populism in Global Perspective* (pp. 75-94). Routledge.
- Csizmadia E., Lakatos J., Novák Z., Paár Á., Rajnai G. (2021) Uralkodó párt A Fidesz nemzetközi és hazai történeti összehasonlítása Budapest: *Gondolat-Méltányosság Politikaelemző Központ*
- de Vreese, Claes H.–Esser, Frank–Aalberg, Toril–Reinemann, Carsten–Stanyer, James (2018): Populism as an Expression of Political Communication Content and Style: A New Perspective. *The International Journal of Press/Politics*, Vol. 23, Issue 4, 423–438. <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1940161218790035>.
- Farkas, X., & Bene, M. (2022). Orbán Viktor vizuális és verbális populista stílusa a Facebookon. *Politikatudományi Szemle*, 31(3), 82-108.
- Hawkins, K. A., & Rovira Kaltwasser, C. R. (2017). The ideational approach to populism. *Latin American Research Review*, 52(4), 513-528.
- Illés G. I. (2016) Válságkonstrukciók: Orbán Viktor és Bajnai Gordon válságértelmezésének összehasonlítása. *Replika*, (98), 47-65.
- Illés G. I. (2022) A realista Orbán Viktor. In: Az állandóság változása: Parlamenti választás 2022. Gondolat Kiadó - TK Politikatudományi Intézet, Budapest, pp. 183-198.
- Katsambekis, G. (2022). Constructing ‘the people’ of populism: A critique of the ideational approach from a discursive perspective. *Journal of Political Ideologies*, 27(1), 53-74. <https://doi.org/10.1080/13569317.2020.1844372>
- Körösényi A., Illés G. I., & Gyulai A. (2020). Az Orbán-rezsim. *Osiris*.
- Laclau, E. (2019). Populizmus: mit fed a név. 53-68 *Kellék* 61.szám
- Metz R. T. & Árpási B. (2020) Miért sereglünk a vezetők köré, ha baj van? A koronavírus-járvány nemzetegyesítő hatása. In: Böcskei B, Körösényi A, & Szabó A (eds) *Vírusba oltott politika. Világjárvány és politikatudomány*. Budapest: TK Politikatudományi Intézet - Napvilág Kiadó, 31–43
- Metz R. T. & Plesz B. (2022) Vezérek populista csodálói. A populista szavazók viszonya az erős vezetéshez a 2022-es parlamenti választások során. In: Szabó A & Böcskei B (eds) *Az*

- Állandóság Változása. Parlamenti Választás 2022. Budapest: Gondolat Kiadó, Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet, 195-212.
- Metz R. T. (2020) A politikai vezetés három arca. Budapest: *Gondolat kiadó*
- Metz R. T. (2021). A jó, a rossz és a csúf populistá vezető. Vizsgálható-e a populizmus karizmatikus kapcsolatként?. *Politikatudományi Szemle*, 30(4), 81-105.
- Metz R. T. (2024). ‘Sympathy for the devil’: The strategic use of the populist repertoire in Viktor Orbán’s politics. *Intersections. East European Journal of Society and Politics*, 10(2), 95-113.
- Moffitt, B. (2016) The global rise of populism. *Stanford University Press*.
- Moffitt, B. (2020) Populism. *John Wiley & Sons*.
- Mudde, C. (2016). Europe’s Populist Surge: A Long Time in the Making. *Foreign Affairs*, Vol. 95, Issue 6, 25–30
- Mudde, C. (2019). A populista korszak. 7-29 *Kellék* 61.szám
- Mudde, C., & Rovira Kaltwasser, C. (2018). Studying populism in comparative perspective: Reflections on the contemporary and future research agenda. *Comparative political studies*, 51(13), 1667-1693.
- Müller, J-V. (2018) Mi a populizmus *Libri Kiadó*
- Ostiguy, P., & Casullo M.E. (2017) Left Versus Right Populism: Antagonism and the Social Other. Paper Presented at the *Political Studies Association*, Glasgow, 10–12 April.
- Schoor, C. (2017) In the theater of political style: Touches of populism, pluralism and elitism in speeches of politicians. *Discourse & Society* 28(6). SAGE Publications Ltd: 657–676.
- Schoor, C. (2019). Where the real people meet the real elite: Exploring mixes of populism with Elitism. *Populism*, 2(2), 184-206.
- Webber, J. (2023). Understanding populism. *Social & legal studies*, 32(6), 849-876.

8 FELHASZNÁLT BESZÉDEK

8.1 ORBÁN VIKTOR MEGSZÓLALÁSAI

- [1] Orbán Viktor éwertékelő beszéde (Utolsó letöltés: 2024.07.10.)
<https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-evertekelo-beszede-2024/>
- [2] Orbán Viktor interjúja a Kossuth Rádió „Jó reggelt, Magyarország!” című műsorában (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interjuja-a-kossuth-radio-jo-reggelt-magyarorszag-cimu-musoraban-2024-02-23/>
- [3] Orbán Viktor napirend előtti felszólalása (Utolsó letöltés: 2024.07.10.)
<https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-napirend-elotti-felszolalasa-2024-02-26/>
- [4] Orbán Viktor beszéde a magyar kereskedelmi és iparkamara gazdasági évnyitó eseményén (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-beszede-a-magyar-kereskedelmi-es-iparkamara-gazdasagi-evnyito-esemenyen-2024-03-04/>
- [5] Orbán Viktor exkluzív interjúja az M1-nek (Utolsó letöltés: 2024.07.10.)
<https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-beszede-a-magyar-kereskedelmi-es-iparkamara-gazdasagi-evnyito-esemenyen-2024-03-04/>
- [6] Orbán Viktor interjúja a Kossuth Rádió „Jó reggelt, Magyarország!” című műsorában (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interjuja-a-kossuth-radio-jo-reggelt-magyarorszag-cimu-musoraban-2024-03-22/>
- [7] Orbán Viktor beszéde a Hunyadi János-díj átadásán (Utolsó letöltés: 2024.07.10.)
<https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-beszede-a-hunyadi-janos-dij-atadasan/>
- [8] Orbán Viktor interjúja a Kossuth Rádió „Jó reggelt, Magyarország!” című műsorában (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interjuja-a-kossuth-radio-jo-reggelt-magyarorszag-cimu-musoraban-2024-03-22/>
- [9] Orbán Viktor interjúja a Kossuth Rádió „Jó reggelt, Magyarország!” című műsorában (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interjuja-a-kossuth-radio-jo-reggelt-magyarorszag-cimu-musoraban-2024-04-19/>
- [10] Orbán Viktor beszéde a CPAC Hungary megnyitó ünnepségén (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-beszede-a-cpac-hungary-megnyito-unnepsegen/>
- [11] Orbán Viktor interjúja a Kossuth Rádió „Jó reggelt, Magyarország!” című műsorában (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interjuja-a-kossuth-radio-jo-reggelt-magyarorszag-cimu-musoraban-2024-05-03/>

- [12] Orbán Viktor interjúja a Kossuth Rádió „Jó reggelt, Magyarország!” című műsorában (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interjuja-a-kossuth-radio-jo-reggelt-magyarorszag-cimu-musoraban-2024-05-17/>
- [13] Orbán Viktor interjúja A Blikk Talk műsorban (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interjuja-a-blikk-talk-musorban/>
- [14] Orbán Viktor interjúja a Kossuth Rádió „Jó reggelt, Magyarország!” című műsorában (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interjuja-a-kossuth-radio-jo-reggelt-magyarorszag-cimu-musoraban-2024-05-24/>
- [15] Orbán Viktor interjúja a Patrióta Youtube-csatornáján (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interjuja-a-patriota-youtube-csatornajan/>
- [16] Orbán Viktor beszéde a Békemeneten (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-beszede-a-bekemeneten/>
- [17] Orbán Viktor interjúja a TV2 „Tények” című műsorában (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interjuja-a-tv2-tenyek-cimu-musoraban-2024-06-07/>
- [18] Orbán Viktor interjúja a Hír Televízió „Napi Aktuális” című műsorában (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interjuja-a-hir-televizio-napi-aktualis-cimu-musoraban/>
- [19] Orbán Viktor beszéde az Önkormányzati és Európai Parlamenti választások éjszakáján (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-beszede-az-onkormanyzati-es-europai-parlamenti-valasztasok-ejszakajan/>
- [20] Orbán Viktor interjú az Index.hu portálnak (Utolsó letöltés: 2024.07.10.) <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-interju-az-index-hu-portalnak>

8.2 MAGYAR PÉTER MEGSZÓLALÁSAI

[21] „A mai napon benyújtom a lemondásomat mindkét állami társaságban betöltött pozíciómról. Szintén lemondok a részben állami tulajdonú MBH Bank Nyrt-ben viselt felügyelőbizottsági tagságomról. A lemondás mögött nem szakmai okok állnak.” (Utolsó letöltés: 2024.07.10) <https://www.facebook.com/peter.magyar.102>

[22] EXKLUZÍV: Varga Judit exférje a pedofilbotrányról, Rogán Antalról és a fideszes törésvonalakról (Utolsó letöltés: 2024.07.10)

https://www.youtube.com/watch?v=8cJulnczg2E&ab_channel=Partiz%C3%A1n

[23] Reagálás Orbán éwertékelőjére (Utolsó letöltés: 2024.07.10)

<https://www.facebook.com/peter.magyar.102>

[24] Olyanokat láttam, hogy Orbán felesége számonkért minisztereket (Utolsó letöltés: 2024.07.10) [https://www.youtube.com/watch?v=WC-](https://www.youtube.com/watch?v=WC-79xXadzE&ab_channel=Telex%E2%80%A4hu)

[79xXadzE&ab_channel=Telex%E2%80%A4hu](https://www.youtube.com/watch?v=WC-79xXadzE&ab_channel=Telex%E2%80%A4hu)

[25] Egy miniszter hívott (Utolsó letöltés: 2024.07.10)

<https://rtl.hu/belfold/2024/03/01/magyar-peter-marcius-15-mikor-hol>

[26] Megszervezzük a harmadik erőt, ami le tudja bontani a NER-t (Utolsó letöltés: 2024.07.10) https://www.youtube.com/watch?v=ZQJab0lsyqU&ab_channel=444.hu

[27] Talpra Magyarok I Magyar Péter I Március 15 I Teljes beszéd (Utolsó letöltés: 2024.07.10)

https://www.youtube.com/watch?v=Ow_gcxTOZl8&ab_channel=MagyarP%C3%A9terHivatalos

[28] HVG propaganda (Utolsó letöltés: 2024.07.10)

<https://www.facebook.com/peter.magyar.102>

[29] A bizonyítékról: Beszélgetés Gulyás Balázssal (Utolsó letöltés: 2024.07.10)

https://www.youtube.com/watch?v=Eq4cG3CjhFc&ab_channel=MagyarP%C3%A9terHivatalos

[30] Eddig és ne tovább! (Utolsó letöltés: 2024.07.10)

https://www.youtube.com/watch?v=rTnAEDa4IjA&ab_channel=MagyarP%C3%A9terHivatalos

[31] Talpra Magyarok I Nemzeti menet I Április 6. I Magyar Péter beszéde (Utolsó letöltés: 2024.07.10)

https://www.youtube.com/watch?v=kZcViPeVddI&ab_channel=MagyarP%C3%A9terHivatalos

- [32] Magyar Péter fontos részletet árult el leendő pártjáról (Utolsó letöltés: 2024.07.10)
https://www.youtube.com/watch?v=Nj6vuSESNcA&ab_channel=ATVMagyarorsz%C3%A1g
- [33] Magyar Péter a Megbeszéljükben | Nem vagyok Messiás, legfeljebb egy jókor jött szikra lehetek (Utolsó letöltés: 2024.07.10)
https://www.youtube.com/watch?v=0rVbmruFeII&ab_channel=Klubr%C3%A1di%C3%B3
- [34] Magyar Péter: A Fidesz a hatalmát meg a lopott lóvét akarja megőrizni (Utolsó letöltés: 2024.07.10)
https://www.youtube.com/watch?v=MgRofEFId6w&t=3s&ab_channel=Guly%C3%A1s%C3%A1gy%C3%BAM%C3%A9dia
- [35] Magyar Péter: „Semmilyen pozíciója nincs az illetőnek azon kívül, hogy a barátnőm édesanyja” (Utolsó letöltés: 2024.07.10) <https://444.hu/2024/05/14/magyar-peter-semmilyen-pozicioja-nincs-az-illetonek-azon-kivul-hogy-a-baratnom-edesanyja>
- [36] Magyar Péter: Irtózatosszerűség van a vidéki városokban (Utolsó letöltés: 2024.07.10)
https://www.youtube.com/watch?v=zJbNxTLPWRI&ab_channel=Telex%E2%80%A4hu
- [37] A 2024-es európai parlamenti választásra listát állító jelölő szervezetek képviselőinek vitaműsora (Utolsó letöltés: 2024.07.10) https://www.youtube.com/watch?v=GV7I-cASRAg&ab_channel=M1-H%C3%ADrad%C3%B3
- [38] Karsai Dánieltől Medgyessy Péteren keresztül az ATV tulajdonosáig mindenki beleszállt Magyar Péter (Utolsó letöltés: 2024.07.10)
https://www.youtube.com/watch?v=vFKsuAVz6tY&ab_channel=ATVMagyarorsz%C3%A1g
- [39] Hősök tere. Talpra, Magyarok! (Utolsó letöltés: 2024.07.10)
https://www.youtube.com/watch?v=4ZWgB7nJGu0&ab_channel=MagyarP%C3%A9terHivatalos
- [40] Magyar Péter: A Fidesz csapágyasra hajtotta magát (Utolsó letöltés: 2024.07.10)
https://www.youtube.com/watch?v=cvc94MtUU_8&ab_channel=Telex%E2%80%A4hu